

OKVIRNA KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA

**s naglaskom na kriznom komuniciranju za
provedbu projekta sanacije opasnog otpada**

datum: lipanj 2018.

UVODNE NAPOMENE.....	4
LOKACIJE VISOKOONEČIŠĆENE OPASNIM OTPADOM.....	5
<i>Crne točke u Hrvatskoj.....</i>	5
Jama Sovjak	7
Lokacija.....	7
Regulatorni okvir	9
Povijest projekta.....	9
Rizici tijekom sanacije.....	11
Opis zahvata	12
ANALIZA SITUACIJE	13
Stavovi stanovnika.....	13
Stavovi izneseni tijekom javne rasprave o Studiji utjecaja na okoliš.....	13
Istraživanje javnog mnijenja	15
SWOT analiza.....	30
PESTLE analiza	31
Analiza dionika	31
Identificiranje dionika i upravljanje angažmanom dionika	32
Kontrola angažmana dionika	32
Mogući scenariji realizacije projekta	32
Krizno komuniciranje.....	32
CILJEVI I NAČELA KOMUNIKACIJE	35
Unutarnja komunikacija	36
Vanjska komunikacija	36
SADRŽAJ I KANALI KOMUNIKACIJE	37
Ključne komunikacijske poruke	37
Kuća poruka.....	39
Komunikacijski kanali	40
Elementi komunikacijskog miksa	40
TAKTIKE	41
Akcijski plan	41
Kontinuirano savjetovanje i tehnička podrška u komunikacijskim aktivnostima	41
Vidljivost projekta	41
Vizualni identitet projekta.....	41
Slogan projekta.....	42
Kampanje publiciteta	42
Plasiranje tema.....	42
Intervjui	43
Konferencije za novinare.....	43
Medijski treninzi	43

Priručnik za krizno komuniciranje	44
Oglašavanje	44
Internetska stranica.....	45
Društvene mreže	45
Mobilna aplikacija	45
Brošura o projektu.....	46
Letak o projektu	46
Promotivni materijali.....	46
Edukativno-informativni film.....	46
Video i foto materijali.....	47
Newsletter za dionike.....	47
Tribine za javnost	47
METODE EVALUACIJE.....	47
VREMENSKI PLAN AKTIVNOSTI.....	49

UVODNE NAPOMENE

Komunikacijska strategija nužna je za kvalitetno planiranje i provođenje projekta, upravljanje komunikacijom tijekom trajanja projekta te predviđanje, sprečavanje ili ublažavanje potencijalnih kriznih komunikacijskih situacija. Riječ je o sveobuhvatnom dokumentu koji prati značaj komunikacije kao procesa koji ima neizbježnu ulogu u širenju strateških ciljeva neke organizacije ili projekta, mjerenju podrške različitih grupa i ključnih javnosti te utjecaju na ponašanje i organizacije i njenih javnosti. Pažljivo osmišljeni komunikacijski alati izravno doprinose ostvarenju poslovnih ciljeva organizacije, stoga je važno da komunikacijski i poslovni ciljevi budu međusobno usklađeni.

Strategija odgovara na nekoliko osnovnih pitanja – koji problem nastojimo riješiti, što želimo u konačnici postići, komu se moramo obraćati, što želimo poručiti, kojim kanalima možemo komunicirati i kako ćemo procijeniti uspješnost.

Kako bi mogla odgovoriti na sva ta pitanja, prije izrade same strategije provodi se analiza situacije koja kasnije postaje integrirani dio dokumenta. Analizom stanja dobiva se uvid u početnu situaciju, dublje se analizira pozadina problema i dolazi do smjerova u kojima je potrebno djelovati kako bi se određeni problemi riješili. Ako je moguće, poželjno je provesti istraživanje među određenim ciljanim javnostima o njihovim stavovima i ponašanjima jer se na taj način, osim utvrđivanja realne situacije, dolazi i do polazišne točke za kasnije mjerenje uspjeha. Naime, uspjeh komunikacijskih aktivnosti izravno je povezan s promjenama koje one izazivaju kod ciljanih javnosti. Stoga je osim uvida u posljedice koje se mogu manifestirati kroz određena ponašanja (primjerice, usvajanje navika pravilnog odlaganja otpada) poželjno istražiti i na koji način komunikacijske aktivnosti utječu na promjenu mišljenja i stavova pojedinih ciljanih javnosti (kroz, primjerice, anketna ispitivanja o promjenama navika nakon promotivno-edukativne kampanje). Osim na temelju provedbe istraživanja, analiza situacije radi se i na temelju dostupnih podataka o samom okruženju u kojem pojedino poduzeće posluje ili u kojem se pojedini projekt provodi. Čimbenici poput geografskog položaja i prometne povezanosti mogu utjecati na odabir alata i taktika u provedbi strategije, dok struktura stanovništva u kombinaciji sa stupnjem obrazovanja može biti dragocjen smjerokaz za oblikovanje poruka i odabir kanala. Analiza situacije obuhvaća i procjenu rizika koji su važni za temeljito planiranje komunikacijskih aktivnosti i predviđanje potencijalnih kriznih situacija. Uz procjenu rizika, važan su čimbenik i situacijske analize, poput SWOT i PESTLE analize, koje također doprinose strateškom planiranju komunikacije, dajući pogled na sve snage i slabosti projekta te vanjske čimbenike koji na njega mogu pozitivno ili negativno utjecati.

Nakon izrade analize, pristupa se definiranju glavnih komunikacijskih ciljeva, koji se postavljaju po načelu SMART kako bi bili što precizniji, realno definirani i mjerljivi. Definiranje komunikacijskih ciljeva neophodan je korak u izradu strategije odnosa s javnošću – postavljanje ciljeva određuje odabir taktika i alata kojima će se koristiti prilikom realizacije strategije, a pritom su izravno povezani s ciljanim javnostima prema kojima će komunikacijske aktivnosti biti usmjerene.

Svaki je proces komuniciranja, bez obzira na razinu i kontekst u kojem se odvija, specifičan jer odgovara na različite potrebe javnosti kojima se obraća. Stoga je kod planiranja komunikacijskih aktivnosti ključno precizno i detaljno definirati ciljane javnosti. Taj je korak neophodan kako bi se moglo prema svima ujednačeno i dosljedno komunicirati, šaljući usklađene informacije i ostavljajući jednak dojam.

Nakon određivanja ciljeva i ciljanih skupina, pristupa se oblikovanju glavnih komunikacijskih poruka. One se često definiraju unutar tzv. kuće poruka, forme koja na pregledan način prikazuje glavne poruke koje se prenose u okviru projekta. Slijedi određivanje konkretnih alata, odnosno taktika za ostvarenje ciljeva prema svim ciljanim javnostima. U definiranju taktika mogu pomoći neka konkretna pitanja na koja je potrebno dati odgovor, poput pitanja o tome komu se obraćamo, s kojim ciljem, u kojem trenutku, putem kojeg kanala i sl.

Naposljetku, kako bi se na kraju projekta znali i njegovi konkretni učinci, potrebno je odmah na početku odrediti metode evaluacije. One su u izravnoj vezi s mjerljivo postavljenim ciljevima i imaju ključnu ulogu i u definiranju daljnjih aktivnosti, s obzirom na to da izravno ukazuju na uspješne i manje uspješne aktivnosti te tako definiraju okvir za daljnje djelovanje u okviru projekta.

Dokumentacija o nabavi predviđa izradu komunikacijske strategije s naglaskom na krizno komuniciranje za provedbu projekta sanacije opasnog otpada. U cilju što preciznijeg definiranja ciljanih javnosti, ciljeva, poruka i alata strategija je bazirana na konkretnom primjeru sanacije jame Sovjak, no prijedlozi i zaključci primjenjivi su i na druge lokacije na kojima je nužna sanacija opasnog otpada.

LOKACIJE VISOKOONEČIŠĆENE OPASNIM OTPADOM

Crne točke u Hrvatskoj

U Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. godine (NN 3/17) navedeno je kako Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05) definira crne točke kao lokacije u okolišu visokoopterećene otpadom nakon dugotrajnog neprimjerenog gospodarenja proizvodnim (tehnološkim) otpadom. U taj se otpad ubraja npr. otpad iz kožarske i tekstilne industrije, otpad iz proizvodnje i prerade, zatim isplake, zauljena zemlja i muljevi koji ostaju oko lokacija dubokih bušotina, talozi u spremnicima, kao i otpad iz anorganskih tehnoloških procesa – kiseline, lužine, soli teških metala. Tu su i otpad iz proizvodnje umjetnih gnojiva, otpad iz organskih kemijskih procesa, otpad od ostataka boja, lakova, pesticida, otpad od fotoindustrije, otpad iz anorganskih termičkih procesa, otpadna ulja mineralnog podrijetla i otpadna organska otapala, gume, vozila i otpad iz proizvodnje azbesta te baterije i olovni akumulatori.

Do kraja 2016. godine sanirane su sljedeće lokacije:

- ✓ Koksara Bakar, 2010. godine
- ✓ azbestno cementni otpad iz kruga tvornice Salonit d.d. u stečaju na lokaciju Mravinačke kave, 2007. godine
- ✓ kava na kojoj se nalazi nogometno igralište „Omladinac“ u Vranjicu, 2009. godine
- ✓ Mravinačka kava, 2012. godine
- ✓ odlagalište opasnog otpada Lemić brdo kraj Karlovca, 2016. godine
- ✓ odlagalište šljake TE Plomin I

Sanacija odlagališta fosfogipsa Petrokemije Kutina planirana je u sklopu cjelovitog projekta sanacije i zatvaranja odlagališta sredstvima vlasnika.

Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje od 2007. do 2014. godine osim *crnih točaka* određene su i lokacije onečišćene opasnim otpadom. Do kraja rujna 2016. godine sanirane su sljedeće lokacije:

- ✓ onečišćeno zemljište bivše Tvornice elektroda i ferolegura u Šibeniku, 2015. godine
- ✓ bivša tvornica „Borovo“ u Vukovaru – I. faza, 2009. godine
- ✓ sanacija katrana s plaže Salbunara na otoku Biševu (Grad Komića), 2008. godine

Plan navodi i da primjenom načela „onečišćivač plaća“ sanaciju lokacije praonice i dezinfekcijske stanice Botovo i sanaciju mazuta u sklopu bivše tvornice vijaka Tvik u Kninu treba provesti pravna osoba-sljedbenik. Za sanaciju lokacije na kojoj se nalaze veće količine šljake u Kaštelanskom zaljevu potrebno je izraditi Detaljan plan uređenja šire lokacije i razraditi udjele financiranja sanacije.

Tablica 1. Pregled statusa projekata sanacija *crnih točaka*

CRNA TOČKA	STATUS PROJEKTA	MOGUĆI IZVORI FINANCIRANJA
Bazeni crvenog mulja i otpadne lužine bivše tvornice glinice u Obrovcu	U prosincu 2015. godine Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izdalo je Suglasnost na Sanacijski program podnositelja zahtjeva Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. U narednom razdoblju Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost planira provesti javnu nabavu za odabir izrađivača Glavnog projekta za završetak sanacije u kome će se odrediti svi detalji oko postupka sanacije te dovođenja lokacije u stanje prihvatljivo za okoliš.	Nacionalna sredstva / FZOEU
Sanacija obalnog dijela nasuprot tvornice Salonit d.d. u stečaju – Kosica	U planu je izrada projektne dokumentacije za sanaciju dijela obale onečišćene azbestnim otpadom.	Nacionalna sredstva / FZOEU / EU
Sanacija lokacije na kojoj se nalazi veća količina šljake i pepela: odlagalište šljake u Kaštelanskom zaljevu	Sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost provedeni su istražni radovi i izrađena je Dopuna programa sanacije na koju je u lipnju 2014. godine Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izdalo Suglasnost. Grad Kaštela mora donijeti Detaljan plan uređenja šire lokacije kako bi se, imajući u vidu buduću namjenu lokacije, moglo nastaviti s projektiranjem.	Vlasnik /JLS / Nacionalna sredstva / FZOEU / EU
Sanacija lokacije praonice i dezinfekcijske	Izrađen je Program sanacije koji je potrebno dopuniti. Potrebno je odrediti pravnog sljedbenika onečišćivača.	Onečišćivač

stanice u Botovu		
Sanacija jame Sovjak kod Rijeke	Izrađena je projektna dokumentacija. U svibnju 2014. godine provedeni su istražni radovi nakon čega je izrađena Studija o utjecaju na okoliš te je u siječnju 2016. godine ishođeno rješenje o prihvatljivosti zahvata za okoliš. Nakon izrađenog idejnog projekta, u rujnu 2016. godine ishođena je Lokacijska dozvola.	IPA / FZOEU / EU
DIV d.o.o. iz Samobora – sanacija mazuta u sklopu bivše tvornice vijaka TVIK u Kninu	U sklopu projekta PHARE 2006 izrađen je prijedlog Plana sanacije. Tvrtka DIV d.o.o. dužna je izraditi Plan sanacije onečišćenja za područje te tvrtke.	Onečišćivač

Izvor: Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine

Jama Sovjak

Lokacija

Jama Sovjak crna je točka visokoonečišćena opasnim otpadom smještena na rubnom dijelu naselja Marinići u Općini Viškovo u Primorsko-goranskoj županiji. Od administrativnih granica Grada Rijeke udaljena je oko 700 metara, a od središta grada Rijeke oko 7 kilometara, dok je od područja Grada Kastva dijeli oko 1.300 metara. Od jame do morske obale ima oko 4 kilometra, a od granice s Republikom Slovenijom udaljena je oko 10 kilometara.

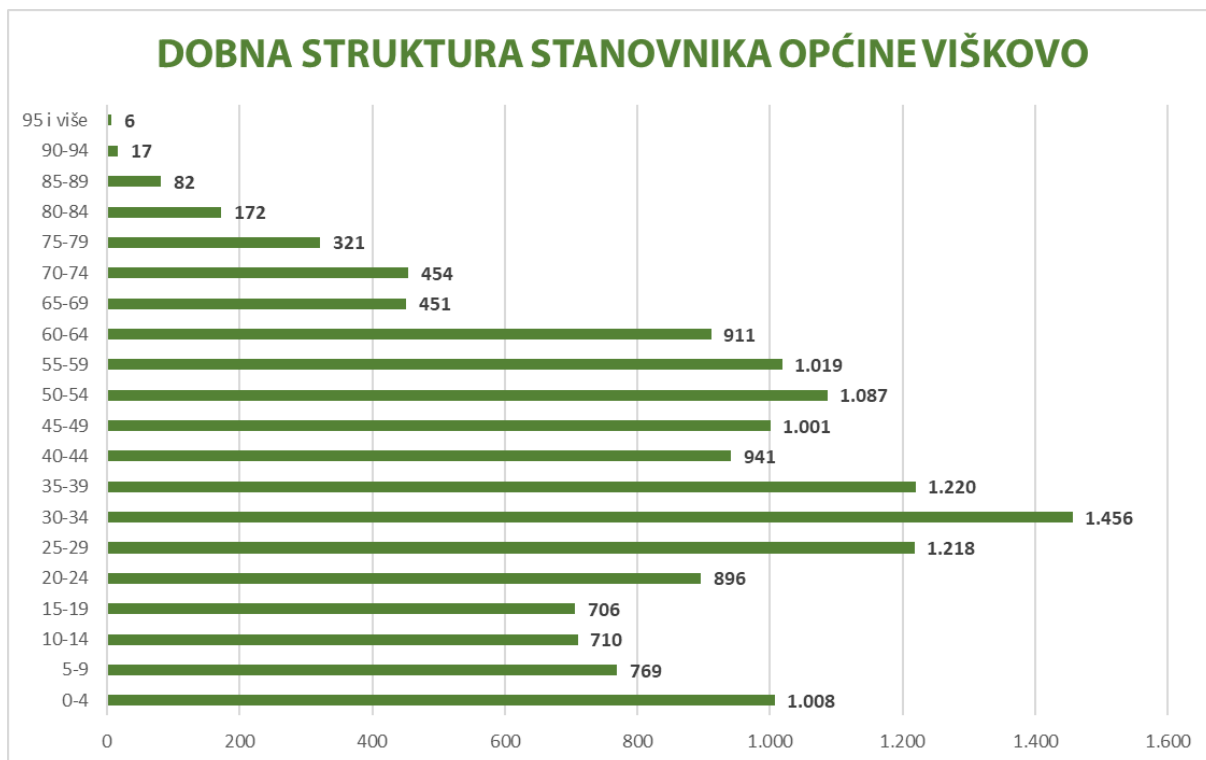
Jama je smještena i u neposrednoj blizini odlagališta komunalnog otpada Viševac koje je zatvoreno i sanirano 2016. godine. Od ostalih projekata zaštite okoliša u Općini Viškovo treba spomenuti i izgradnju Županijskog centra za gospodarenje otpadom Mariščina koja je dovršena te je centar u funkciji, uslijed čega se može očekivati da će sva pažnja javnosti, lokalne zajednice i političara biti usmjerena na sanaciju jame Sovjak.

Pristup jami Sovjak omogućen je asfaltnom pristupnom cestom koja povezuje cestu Viškovo-Marinići (dio županijske ceste 5025) s lokacijom odlagališta Viševac u dužini od oko 100 metara. Uz samu lokaciju Sovjak u tijeku je izgradnja ceste koja će povezivati cestu Viškovo-Marinići s novom državnom cestom Rujevica (Grad Rijeka) – Marčelji za potrebe Županijskog centra za gospodarenje otpadom Mariščina.

Prostor oko jame urbaniziran je i najbliže su kuće udaljene samo 30-ak metara, no važno je napomenuti da je riječ o neplanskoj izgradnji koja je dovela do izgradnje naselja u neposrednoj blizini odlagališta. Područje oko jame, površine 9.895 m², ograđeno je žičanom ogradom visokom oko dva metra, dok je sa sjeverne strane jame 1985. godine izgrađen betonski potporni zid 1985. godine radi povećanja volumena za opasni otpad te sprečavanja prelijevanja otpada iz jame.

Općina Viškovo prostire se na 19 km² i ima sedam naselja (Kosi, Marčelji, Marinići, Mladenici, Saršoni, Sroki, Viškovo). Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Viškovo stanovalo je ukupno 14.445 stanovnika.

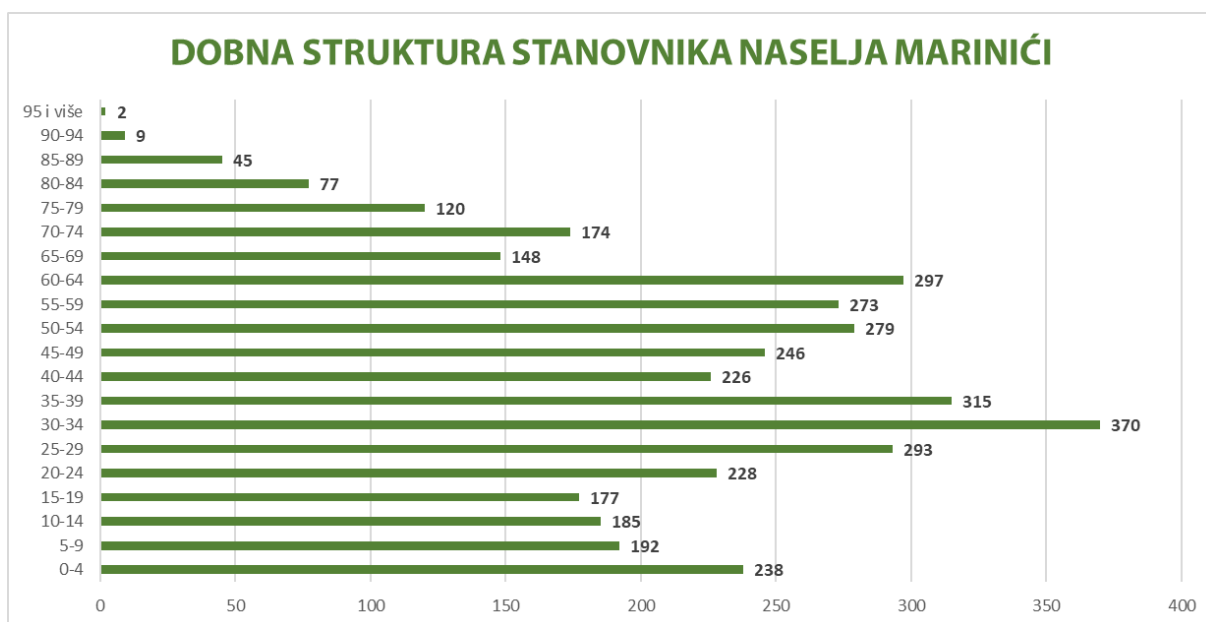
Graf 1. Dobna struktura stanovništva Općine Viškovo

Izvor: Popis stanovništva iz 2011. godine, Državni zavod za statistiku.

Naselje Marinići najveće je od sedam naselja u Općini Viškovo koje je prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine imalo 3.894 stanovnika, od kojih 1.904 muškaraca i 1.990 žena. Područje je izrazito gusto naseljeno, s gustoćom naseljenosti od čak 1.338 st./km².

Graf 2. Dobna struktura stanovništva naselja Marinići

Izvor: Popis stanovništva iz 2011. godine, Državni zavod za statistiku.

Regulatorni okvir

Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05) predviđa uvođenje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj te sanaciju i zatvaranje postojećih odlagališta otpada. Strategijom je utvrđeno i devet lokacija visokog rizika, tzv. crnih točaka koje su nastale dugotrajnim neprimjerenim gospodarenjem proizvodnim (tehnoškim) otpadom, a s obzirom na to da su visokoonečišćene opasnim otpadom, predstavljaju realnu opasnost za okoliš i za ljudsko zdravlje.

Sanacija jame Sovjak predviđena je sljedećim dokumentima:

- Strategijom gospodarenja otpadom RH (NN 130/05)
- Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2017. – 2022 (NN 3/17)
- Prostornim planom uređenja Primorsko–goranske županije (SN PGŽ br. 14/00, 12/05, 50/06, 08/09, 03/11)
- Prostornim planom uređenja Općine Viškovo (SN PGŽ br. 49/07 i 04/12)
- Operativnim programom „Konkurentnost i kohezija“ za razdoblje 2014. – 2020.

Povijest projekta

Prostor jame Sovjak korišten je u razdoblju od 1956. do 1990. godine kao odlagalište opasnog otpada za potrebe industrije, uglavnom područja grada Rijeke te djelomično i iz Slovenije. Tijekom prvih deset godina jama se koristila isključivo za odlaganje kiselog katrana koji je nastajao kao otpad u rafineriji tijekom proizvodnje maziva, motornih ulja i asfalta. Da bi se ovaj otpad učinio mobilnim i s mogućnošću crpljenja, zagrijavan je na 80 °C u rafineriji i prevožen u cisternama što je prije moguće do otpadne jame gdje je zbog svojih svojstava, formirao čvrst i nepokretan sloj tzv. tvrdi katran. Kasnije su uz katran, iako u znatno manjim količinama, odlagane i druge vrste opasnog otpada, kao što su otpadni katran iz koksare, acetilenski mulj iz brodogradilišta, sirova nafta i naftni proizvodi iz spremnika, ostaci ulja, razni petrokemijski otpad, otpadne vode iz spremnika za čišćenje, otapala, otpadna ulja za rezanje i roba loše kvalitete od carinskih službi.

Od 1998. do 2007. godine komunalno društvo Čistoća iz Rijeke koje gospodari odlagalištem otpada Viševac naručilo je izradu dokumentacije koja je prethodila ishođenju lokacijske i građevinske dozvole za gradnju postrojenja za obradu otpadnih voda iz jame Sovjak.

Odredbama Strategije gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (NN 130/05) i Plana gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. – 2015. godine (NN 3/17) Republika Hrvatska preuzela je obvezu sanacije svih crnih točaka. S obzirom na to da je jama Sovjak identificirana kao tzv. crna točka koja predstavlja visoki rizik za okoliš i zdravlje ljudi, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je u IPA Operativni program „Zaštita okoliša“ (OPZO) uključilo i projekt tehničke pomoći za izradu dokumentacije za sanaciju jame Sovjak. Provedba radova same sanacije lokacije visokoonečišćene otpadom Sovjak planirana je kao velik projekt za sufinanciranje iz fondova EU te je uvrštena u Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. kako bi se kroz Prioritetnu os 6 – Zaštita okoliša i održivost resursa ispunili zahtjevi pravne stečevine Europske unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice.

Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost sklopio je u ime Ministarstva zaštite okoliša i energetike i na temelju međunarodnog nadmetanja ugovor s tvrtkom COWI za izradu dokumentacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom Sovjak. Kao nositelj zahvata, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost predao je 30. travnja 2015. godine zahtjev za provođenjem postupka procjene utjecaja na okoliš za zahvat sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom jame Sovjak. Nakon cijelog postupka procjene utjecaja na okoliš 11. siječnja 2016. godine ishođeno je Rješenje o procjeni utjecaja na okoliš.

Izrađen je idejni projekt i podnesen je zahtjev za ishođenje lokacijske dozvole kod nadležnog Ministarstva. Ishođena je i lokacijska dozvola (pravomoćna od 5. studenog 2016. godine).

Na temelju Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, NN 73/17), Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost nositelj je zahvata sanacije jame Sovjak te je ishodio potrebne akte (Rješenje o prihvatljivosti zahvata za okoliš, lokacijsku dozvolu itd.). Također, sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike donijelo je Odluku o sanaciji lokacije visokoonečišćene otpadom (crna točka) Sovjak u Općini Viškovo od 28. srpnja 2017. kojom se Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost zadužuje da u svrhu sanacije jame Sovjak provede mjere i aktivnosti u skladu s lokacijskom dozvolom. Fond je naručio i doradu postojeće Studije izvedivosti i Projektne aplikacije na koje se po završetku JASPERS pozitivno očitovao.

Sporazum o suradnji na provedbi projekta Sanacija lokacije visokoonečišćene otpadom Sovjak potpisan je između Općine Viškovo i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost 18. svibnja 2018. godine. Preduvjet Općine Viškovo za potpisivanje bio je usvajanje svih prihvatljivih prijedloga koje je predložila Općina, a dogovoreno je i da će se dodatne mjere zaštite još detaljno razraditi i kroz dokumentaciju o nabavi za projektiranje i izvođenje radova na sanaciji jame Sovjak natječaj za izvođača radova te da će u izradi iste dokumentacije sudjelovati i predstavnici Općine. Radi ispunjavanja svih pretpostavki za uspješnu prijavu projekta na EU sufinanciranje Fond je isti dan s Općinom Viškovo, kao i s komunalnim društvom Čistoća d.o.o. Rijeka potpisao i ugovor o pravu građenja, kao i tripartitni sporazum kojim se definira njihova međusobna suradnja na ovom projektu.

Time je projekt ujedno prijavljen i na sufinanciranje iz EU fondova, s predviđenom vrijednosti projekta od 49,6 milijuna eura (377,2 milijuna kuna), od čega bi EU iz Kohezijskog fonda sufinancirala 85 posto (oko 42,2 milijuna eura, odnosno 320,6 milijuna kuna), a Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost osigurao 15 posto (oko 7,4 milijuna eura, odnosno 56,57 milijuna kuna). Nakon evaluacije projektnog prijedloga Ministarstvo zaštite okoliša i energetike donijelo je 29. lipnja 2018. godine Odluku o EU sufinanciranju te za ovu namjenu odobrilo Fondu sredstva iz Kohezijskog fonda. Nakon ovoga predviđeno je i potpisivanje ugovora za projekt. Fond će provesti otvorene postupke javne nabave za realizaciju cjelokupnog projekta, a oni se odnose na odabir izvođača za projektiranje i nadzor radova, odnose s javnošću i vidljivost, nadzor i tehničku pomoć. Uz to, radit će se i na ubrzanju rješavanja dovršetka državne ceste D427 koja mora biti završena prije početka radova.

Rizici tijekom sanacije¹

Utjecaji na okoliš tijekom sanacije

Utjecaj na kvalitetu zraka javit će se najvećim dijelom tijekom uklanjanja otpadnih tvari iz jame te u znatno manjoj mjeri uslijed kretanja vozilima i radnim strojevima. Uslijed iskopa materijala iz jame Sovjak mogu se pojaviti **emisije onečišćujućih plinova u zrak, kao što su H₂S, SO₂ i drugi**. Predviđeno je da se osigura stalna prisutnost površinskog sloja vode kao barijera koja će smanjiti potencijalne emisije onečišćujućih tvari u zrak, no emisije plinova očekuju se prvenstveno tijekom grabljenja grablicom kada voda neće moći pokrivati materijal. Kod uklanjanja sloja plivajućih ugljikovodika zbog mehaničkog trenja i sunčevog zračenja moguće je zagrijavanje koje može **emitirati fotoreaktivne spojeve**. Pridržavanjem mjera zaštite, odnosno izbjegavajući rad u uvjetima jakog vjetra kada je moguće **širenje neugodnih mirisa** s mjesta sanacije na dalja područja, očekuje se utjecaj samo na bližem području jame Sovjak. Može se zaključiti da se, usprkos pridržavanju mjera zaštite zrak, očekuje **negativan utjecaj na zrak** koji će promijeniti postojeću razinu onečišćenosti zraka tijekom sanacije.

Utjecaj na vode teško je precizno odrediti jer u dosadašnjim aktivnostima lokacija Sovjak nije detaljno hidrogeološki istraživana pa se o razinama podzemne vode na lokaciji i dubini infiltracije opasnog otpada u krško podzemlje može samo nagađati. Analize vode, propisane ranijim studijama utjecaja na okoliš, nisu pokazale utjecaj na izvorske vode u priobalju, no radovi na sanaciji zasigurno će utjecati na lokaciju s mogućnošću **ubrzanja procesa infiltracije dijela opasnog otpada u podzemlje** i vjerojatnošću aktiviranja transporta onečišćenja prema izvorima. U skladu s tim očekivanjima predložene su i mjere zaštite i odgovarajuće praćenje cijelog sustava.

Utjecaj na biološku raznolikost bit će uvjetovan pripremnim radovima u okviru kojih se planira provesti čišćenje terena, uklanjanje trave, drveća, šiblja i ostalog zelenila na predviđenim radnim površinama, što predstavlja gubitak postojećih staništa. Hortikulturnim uređenjem, osobito sadnjom autohtonog bilja, i održavanjem svih površina na području zahvata nakon izvedene sanacije formirat će se **nova zelena površina** i potencijalno **povoljno stanište** za pojedine biljne i životinjske vrste. Lokacija jame Sovjak, kao i zona utjecaja radova na sanaciji, ne nalazi se na zaštićenom području prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) i radovi na njoj **neće imati utjecaj na obližnja zaštićena područja**.

Utjecaj na krajobraz očituje se u izravnim utjecajima na fizičku strukturu krajobrazu tijekom sanacije, ponajprije uklanjanjem postojeće vegetacije te formiranjem pristupnih putova i platoa s potrebnom mehanizacijom i postrojenjima za provedbu sanacije. Nakon sanacije jama će biti zatvorena gornjim brtvenim slojem sa sustavom odvodnje, a pritom će biti formirana blaga uzvisina nad bivšim prostorom jame koja će se na kraju urediti sadnjom autohtonog bilja i **vizualno uklopiti u okolni teren**.

Utjecaj na okoliš zasigurno neće izostati zbog složenosti i dugotrajnosti radova. Tijekom sanacije visokoonečišćene jame Sovjak doći će do emitiranja dodatne buke u okoliš, **no ne očekuje se značajan negativan utjecaj buke** zahvata na okolna naseljena područja. Na lokaciji

¹ Prema Studiji utjecaja na okoliš zahvata sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom (crna točka) „Sovjak“. Oikon d.o.o. Institut za primijenjenu ekologiju. Danko Fundurulja i sur. (2015.)

sanacije **očekuje se dodatno zagušenje ionako već gustog prometa**, osobito u vrijeme punjenja jame inertnim materijalom. Za vrijeme sanacije doći će i do nastajanja različitih vrsta otpada i to iz različitih procesa, no ako se sve vrste otpada koje nastaju pravilno skladište i potom predaju ovlaštenim sakupljačima, **ne očekuje se utjecaj od njegovog nastanka**. Ipak, valja imati na umu mogućnost nepoželjnog utjecaja na okoliš ako dođe do iznenadnih događaja, primjerice izlivanja tekućeg opasnog otpada i dr. Jednako tako moguće je i onečišćenje okoliša opasnim tvarima koje nastaju uslijed požara, no ako se primjenjuju propisana pravila i predložene sigurnosne mjere zaštite uključujući mjere zaštite od požara i tehnološke eksplozije, vjerojatnost nastajanja neželjenog događaja svedena je na minimum.

Izvanredni događaji

Izvanredni događaji mogući su tijekom zahvata, poput izlivanja opasnih tvari (npr. goriva i ulja iz građevinskih strojeva ili spremnika za gorivo). Ako do njih dođe, treba **postupiti sukladno mjerama zaštite okoliša u izvanrednim situacijama** propisanim Studijom o utjecaju na okoliš.

Opis zahvata

Istražni radovi

U razdoblju od 1987. do 2007. godine proveden je niz istražnih radova na lokaciji. Rezultati iz 2007. godine pokazali su količinu otpada od oko 150.000 m³, raslojenu u četiri sloja različitih fizikalno-kemijskih karakteristika – sloj plivajućih ugljikovodika (oko 7.000 m³), sloj otpadne vode (oko 15.000 m³), sloj mekog katrana i taloga (oko 40.000 + 15.000 m³) i sloj tvrdog katrana (oko 75.000 m³). U svibnju 2014. godine provedeni su dodatni istražni radovi kroz šest bušotina do dubine tvrdog katrana s ciljem određivanja svojstva otpada prisutnog na lokaciji, uvida u promjene u odnosu na prethodna istraživanja i procjene količine svakog sloja. Laboratorijska analiza uzoraka pokazala je da postoji izrazita nehomogenost odloženog otpada u jami, što je posljedica odlaganja različitih vrsta otpada po cijeloj jami, ali i same konfiguracije jame. Utvrđeni su slojevi plivajućih ugljikovodika i otpadne vode (oko 12.000 m³), mekog katrana i taloga (oko 50.000 m³) i tvrdog katrana (oko 75.000 m³). Uvidjelo se i da model otpada odloženog i raspoređenog u jednolikim horizontalnim slojevima ne odgovara u potpunosti sadašnjem stanju otpada, što se posebno odnosi na sloj plivajućih ugljikovodika i podpovršinski sloj otpadne vode za koje se može zaključiti da su pomiješani ili da je voda prisutna samo u nekim dijelovima jame u obliku tzv. volumnih džepova. Rezultati isto tako ukazuju da, u odnosu na prethodne istražne radove, nije došlo do značajnijih promjena fizikalno-kemijskog sastava otpada u jami, odnosno ulaznih parametara na osnovi kojih je rađen prijedlog odgovarajućih metoda sanacije i projektna dokumentacija.

Odabrano rješenje

U okviru Projektne dokumentacije za sanaciju i zatvaranje jame Sovjak, pripremljene za odobravanje financiranja iz EU fondova, utvrđeno je osam opcija sanacije, od kojih su za daljnju obradu u studiji izvodljivosti odabrane tri najpovoljnije varijante.

Provedbom opsijske analize najpovoljnijom je proglašena **varijanta 1** koja uključuje:

1. vađenje plutajućih ugljikovodika, prijevoz i spaljivanje izvan Hrvatske,
2. iskop taloga/mekog katrana, predobradu s gašenim vapnom, transport i spaljivanje/energetsku uporabu izvan Hrvatske,
3. kontinuirano crpljenje otpadnih voda, predobradu/pročišćavanje sa separatorom ulja i masti i pješčanim filterima, završnu obradu kroz GAC filtere te ispuštanje u upojnu građevinu,
4. donje brtvljenje, popunjavanje jame inertnim materijalom prirodnog porijekla i potom zatvaranje gornjim brtvenim slojem sa sustavom odvodnje oborinskih voda.

Studijom izvedivosti odabrano sanacijsko rješenje predviđa uklanjanje gornjih slojeva opasnog otpada iz jame sve do tvrdog katrana koji nije predviđen za uklanjanje, a za koji je pretpostavljeno da služi kao nepropusna barijera u donjem sloju jame.

Nakon izvedenih radova prostor jame vizualno će biti uklopljen u okolni teren na način da će se nasipom na jami i krajobraznim uređenjem postići blaga uzvisina nad bivšim prostorom jame. Prostornim planom uređenja općine Viškovo te Izmjenama i dopunama prostornog plana uređenja Općine Viškovo lokacija jame predviđena je kao ostalo poljoprivredno tlo, šuma i šumsko zemljište.

Ukupno trajanje EU projekta sanacije Sovjaka procijenjeno je na 66 mjeseca, a uključuje razdoblje od potpisa Ugovora o bespovratnim sredstvima do završetka svih predviđenih aktivnosti na projektu.

ANALIZA SITUACIJE

Stavovi stanovnika

Stavovi izneseni tijekom javne rasprave o Studiji utjecaja na okoliš

U sklopu javne rasprave o Studiji utjecaja na okoliš sanacije jame Sovjak, Općina Viškovo predložila je Primorsko-goranskoj županiji deset dodatnih mjera koje su smatrali potrebnima unijeti u studiju s ciljem dodatne zaštite okoliša, zraka i ljudi tijekom sanacije jame. Predstavnici Općine isticali su kako su mjere formirane u želji za smanjenjem utjecaja zahvata na najmanju moguću mjeru odnosno osiguranja pouzdanih mehanizama za zaštitu mještana i okoliša za cijelo vrijeme trajanja radova sanacije.

Dani su sljedeći prijedlozi:

1. Postavljanje nove mjerne postaje s kontinuiranim mjerenjem parametara jugoistočno od lokacije jame (postojeća je sjeverozapadno) te dogradnja postojeće mjerne postaje za mjerenje svih potencijalnih emisija u zrak, s početkom rada tih stanica i mjerenja najmanje tri mjeseca prije početka radova i nakon okončanja radova na sanaciji u cilju dobivanja relevantnih podataka o postojećoj kvaliteti zraka i emisijama u zrak uslijed sanacije jame. Kontinuirano 24-satno mjerenje i povezanost mjernih stanica, opremljenih programskim rješenjem za prikaz usporednih podataka. Javna objava rezultata mjerenja s mjernih postaja sukladno zakonskim propisima na svim okolnim radnim površinama i u zonama mogućih utjecaja. Uspostava mjerenja u svim radnim prostorima (neposredno iznad

površne otpada u jami i na vanjskim radnim površinama), a koje će pratiti izvođač radova, s podacima dostupnim nadležnim službama online 24 sata.

2. Uspostava sustava praćenja emisija i aktivacije pojedinih zaštitnih mjera i upoznavanje javnosti o načinu funkcioniranja svih zaštitnih mjera i sustava za smanjenja utjecaja sanacije na okoliš i stanovništvo. Obvezno upoznavanje mještana i javnosti o sustavu praćenja emisija i aktivacije zaštitnih mehanizama te o načinu njihovog rada, pragovima aktivacije i graničnim vrijednostima parametara koji se prate i to putem predavanja, osobnim angažmanom, javnim obavijestima i sl. Postavljanje indikatora o kvaliteti zraka u vidu svjetlosnih ili drugih signala na glavnim prometnim pravcima.
3. Uspostava sustava za konstantno praćenje svih utjecaja i emisija s mjernih postaja i iz radnog okoliša te praćenja sastava otpada koji se vadi te vezano uz to uspostava sustava obavještavanja (osobnog, zvučnog, signalnog, putem medija i sl.) te uspostava sustava dostatnih kapaciteta za evakuaciju stanovništva koje će se aktivirati u slučaju prekoračenja graničnih vrijednosti emisija.
4. Predviđanje mjera odnosno mogućnosti privremenog osiguravanja alternativnog smještaja lokalnog stanovništva u neposrednoj blizini i zoni utjecaja zahvata u vrijeme onih faza realizacije projekta u kojima se očekuje povećanje vrijednosti emisija u zrak, ili ako povećane emisije prekoračuju granične u dužem vremenskom razdoblju i nakon svih poduzetih mjera.
5. Obustava radova tijekom sanacije u slučaju povećanih vrućina tijekom ljetnih mjeseci i vezano uz to pogoršanja uvjeta života uslijed povećanih emisija u zrak i pojave neugodnih mirisa. Određivanje temperaturne granice i dužine razdoblja u kojem bi takvi utjecaji bili nepovoljni i za kojih se radovi ne bi izvodili te načina praćenja prognoza i donošenja odluka o prekidu aktivnosti u slučaju nepovoljnih vremenskih prognoza.
6. Vršanje postupka obrade mekog katrana s vapnom u zatvorenom sustavu s potrebnim filterskim sustavom ili izravno utovarivanje izvađenog katrana u cisterne ili specijalne kamione te promptno odvoženje s lokacije u zatvorenim spremnicima, u cilju smanjenja mogućeg utjecaja povećanja emisija u zrak uslijed postupka solidifikacije, odnosno miješanja mekog katrana s vapnom.
7. Uspostava sustava, tehničke opreme i izvođenje radova na osiguranju dovoljne količine vode nad odloženim otpadom u svim fazama sanacije koja bi služila kao zaštita od emisija u zrak. Dimenzioniranje sustava za umanjenje emisija iznad jame putem već predloženih vodenih topova ili drugom raspoloživom suvremenom tehnologijom, a kojima je cilj da svojim radom umanje utjecaje i emisije.
8. Određivanje mjera koje će se poduzimati vezano za moguće akcidentne situacije, prekoračenje emisija i način postupanja u takvim slučajevima, a koje će se provoditi u svim fazama projekta – obveza izvođača da osigura funkcioniranje sustava za praćenje stanja u prostoru (emisija i sastava otpada), sustava za obavještavanje i evakuaciju stanovništva te dostatne kapacitete (prostorne, ljudske, tehničke i slično) za navedeno. Obveza izvođača radova da u svakom trenutku ima formirane operativne snage koje mogu odmah djelovati u tim slučajevima, planove za postupanje u takvim situacijama te potrebnu opremu, smještajne kapacitete i sl.
9. Uspostava sustava praćenja sastava otpada na način da se sav izvađeni otpad dnevno uzorkuje te analizira u gradilišnom laboratoriju te da se podaci o sastavu otpada

dostavljaju nadležnim institucijama Provedba istražnih radova prije nastavka radova u slučaju pojave nepredviđenih, a osobito opasnih sastojaka u otpadu. Zabrana provedbe radnog procesa vađenja i odvoza otpada bez analize sastava otpada.

10. Uspostava sustava video nadzora nad izvođenjem radova kao sigurnosnog nadzora, s mogućnošću prijema online prijenosa u nadležnim službama..

Među pristiglim prijedlozima **nisu prihvaćeni** oni koji su se odnosili na zatvaranje cjelokupnog radnog prostora odnosno izgradnju montažne hale ili balona s ventilacijskim i filterskim sustavima i na ograničavanje radova u ljetnom razdoblju. **Prihvaćeni su** prijedlozi koji su se odnosili na potrebu za dodatnim praćenjem kvalitete zraka prilikom sanacije, definiranje opreme za sprečavanje emisija tijekom predobrade mekog katrana i jasno definiranje mogućnosti privremenog smještaja okolnog stanovništva i procedure za obavješćavanje i uzbuđivanje stanovništva i njihove evakuacije u slučaju prekoračenja graničnih vrijednosti i praga upozorenja onečišćujućih tvari u zraku.

Istraživanje javnog mnijenja

U cilju istraživanja percepcije najvećih ekoloških problema u Primorsko-goranskoj županiji i najprioritetnijih sanacijskih projekata, dobivanja uvida u poznavanje problematike i stavove stanovnika o projektu sanacije jame Sovjak te procjene povjerenja stanovnika u izvore informacija o projektu u lipnju 2018. godine provedeno je telefonsko istraživanje (CATI) među stanovnicima. Istraživanje je provedeno na slučajnom i reprezentativnom uzorku od 200 punoljetnih ispitanika s prebivalištem u Općini Viškovo i slučajnom i reprezentativnom uzorku od 402 punoljetna ispitanika s prebivalištem u Primorsko-goranskoj županiji.

Rezultati istraživanja među stanovnicima Općine Viškovo

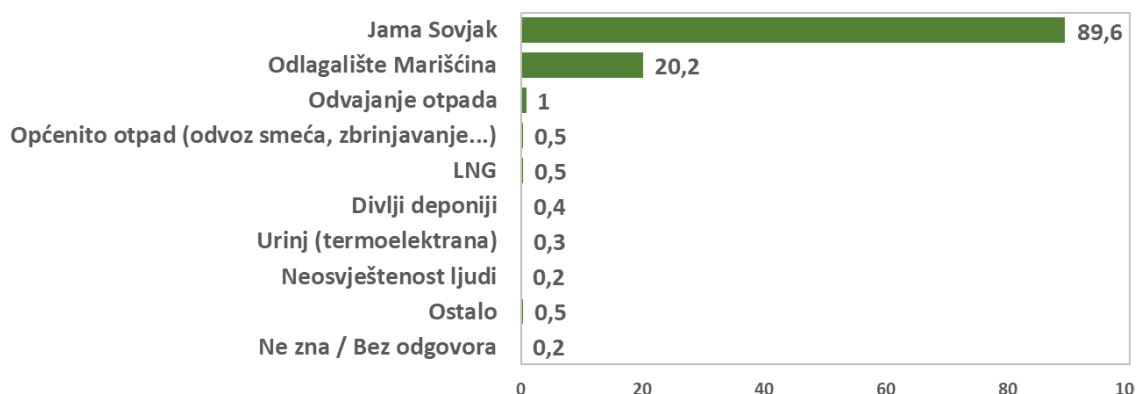
U istraživanju provedenom među stanovnicima Općine Viškovo jednak je broj žena i muškaraca. Prevladavaju ispitanici u dobi od 30 do 59 godina, oni s osnovnim i srednjim obrazovanjem i oni s područja naselja Viškovo, Marinići i Mladenići.

Tablica 2. Demografska struktura uzorka ispitanika u istraživanju

		N	%
Total		200	100%
Spol	Muški	100	50%
	Ženski	100	50%
Dob	Do 29 godina	39	19%
	Od 30 do 44	60	30%
	Od 45 do 59	57	29%
	60 i više	44	22%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	163	81%
	Više i visoko	37	19%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenići	116	58%
	Ostala naselja	84	42%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	30	15%
	4.000 – 5.500 kn	28	14%
	5.501 – 8.500 kn	47	23%
	8.501 kn i više	30	15%
	NZ / BO	66	33%

Na pitanje **Što je po Vama najveći ekološki problem na području Primorsko-goranske županije?** ispitanici su u najvećem broju naveli **jamu Sovjak**, a potom **odlagalište Marišćina**.

Graf 3. Prikaz spontanijh odgovora na pitanje o najvećem ekološkom problemu na području županije

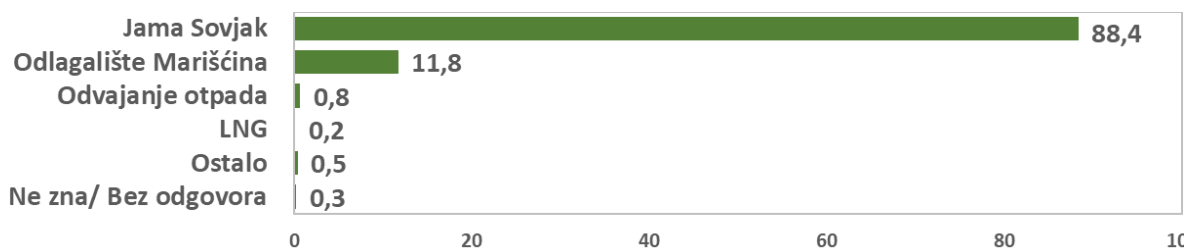

Tablica 3. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o najvećem ekološkom problemu na području županije

		N	Sovjak	Marišćina
Total		200	90%	20%
Spol	Muški	100	93%	14%
	Ženski	100	86%	27%
Dob	Do 29 godina	39	88%	15%
	Od 30 do 44	60	92%	27%
	Od 45 do 59	57	84%	28%
	60 i više	44	95%	5%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	163	89%	22%
	Više i visoko	37	93%	13%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenići	116	93%	16%
	Ostala naselja	84	85%	27%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	30	92%	14%
	4.000 – 5.500 kn	28	100%	5%
	5.501 – 8.500 kn	47	90%	20%
	8.501 kn i više	30	84%	22%
	NZ / BO	66	86%	29%

Na pitanje **Koji bi projekt sanacije otpada na području Primorsko-goranske županije po Vama trebao biti prioritet?** ispitanici su u najvećem broju naveli **jamu Sovjak**, a nakon nje **odlagalište Marišćina**.

Graf 4. Prikaz spontanijh odgovora na pitanje o najprioritetnijem projektu sanacije otpada

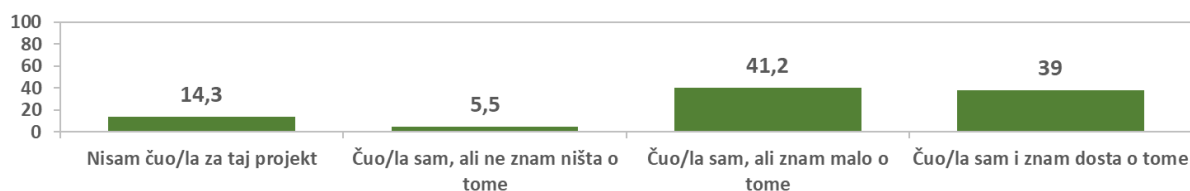

Tablica 4. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o najprioritetnijem projektu sanacije otpada

		N	Sovjak	Marišćina
Total		200	88%	12%
Spol	Muški	100	93%	7%
	Ženski	100	84%	16%
Dob	Do 29 godina	39	91%	7%
	Od 30 do 44	60	88%	18%
	Od 45 do 59	57	83%	13%
	60 i više	44	94%	5%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	163	87%	13%
	Više i visoko	37	93%	8%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenići	116	93%	6%
	Ostala naselja	84	82%	20%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	30	95%	7%
	4.000 – 5.500 kn	28	100%	
	5.501 – 8.500 kn	47	81%	20%
	8.501 kn i više	30	84%	16%
	NZ / BO	66	88%	11%

Na pitanje *Jeste li čuli za projekt sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom – jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **da su čuli za projekt i da znaju malo o tome ili dosta o tome**.

Graf 5. Prikaz odgovora na pitanje o tome jesu li čuli za projekt sanacije jame Sovjak

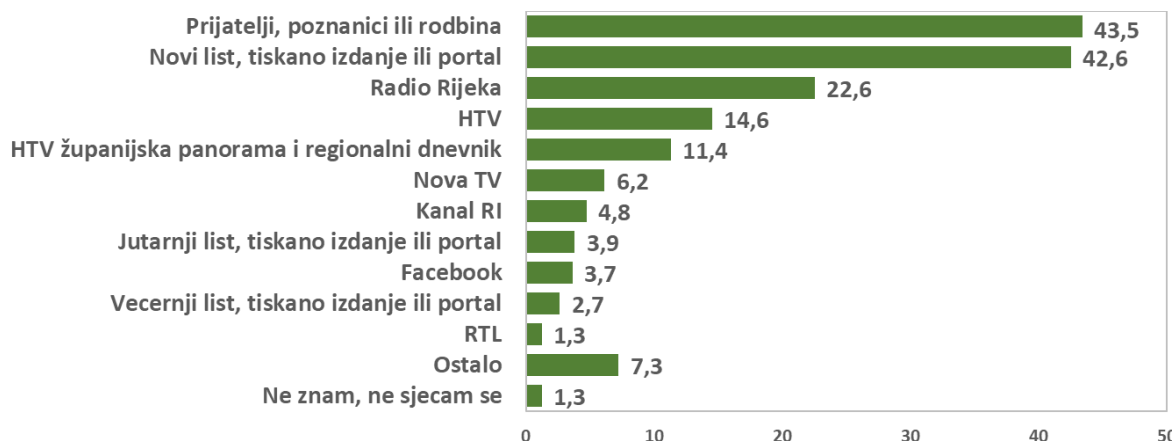

Tablica 5. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o tome jesu li čuli za projekt sanacije jame Sovjak

		N	Nisam čuo/la za taj projekt	Čuo/la sam, ali ne znam ništa o tome	Čuo/la sam, ali znam malo o tome	Čuo/la sam i znam dosta o tome
Total		200	14%	5%	41%	39%
Spol	Muški	100	14%	4%	43%	38%
	Ženski	100	14%	7%	39%	40%
Dob	Do 29 godina	39	18%	6%	42%	34%
	Od 30 do 44	60	13%	3%	36%	49%
	Od 45 do 59	57	16%	12%	48%	24%
	60 i više	44	12%		40%	49%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	163	16%	6%	46%	32%
	Više i visoko	37	7%	2%	20%	71%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenići	116	17%	5%	46%	32%
	Ostala naselja	84	11%	6%	35%	48%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	30	14%	4%	71%	11%
	4.000 – 5.500 kn	28	17%	8%	23%	52%
	5.501 – 8.500 kn	47	13%	11%	54%	22%
	8.501 kn i više	30	19%	4%	35%	41%
	NZ / BO	66	12%	2%	29%	57%

Na pitanje *Iz kojeg ste izvora prvi put čuli za projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **da su čuli za projekt od prijatelja, poznanika ili rodbine**, a nakon toga **iz tiskanog ili online izdanja Novog lista**.

Graf 6. Prikaz spontanijh odgovora na pitanje o izvorima iz kojih su prvi put čuli za projekt sanacije jame Sovjak

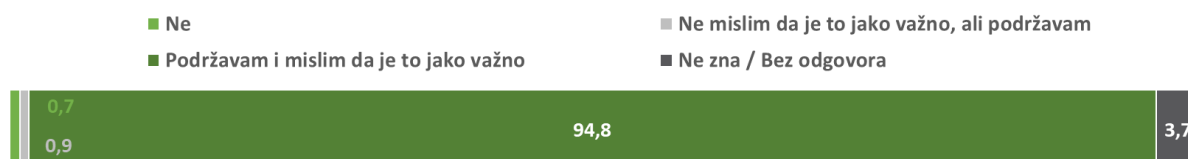

Tablica 6. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o izvorima iz kojih su prvi put čuli za projekt sanacije jame Sovjak

		N	Prijatelji, poznanici ili rodbina	Novi list, tiskano izdanje ili portal	Radio Rijeka
Total		171	43%	43%	23%
Spol	Muški	85	51%	47%	19%
	Ženski	86	36%	38%	26%
Dob	Do 29 godina	32	77%	32%	7%
	Od 30 do 44	52	43%	56%	31%
	Od 45 do 59	48	47%	40%	20%
	60 i više	39	12%	36%	27%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	137	45%	43%	24%
	Više i visoko	35	39%	42%	16%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenici	97	39%	43%	29%
	Ostala naselja	75	49%	41%	14%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	26	45%	37%	23%
	4.000 – 5.500 kn	23	46%	9%	32%
	5.501 – 8.500 kn	40	47%	42%	18%
	8.501 kn i više	24	29%	54%	46%
	NZ / BO	58	45%	54%	12%

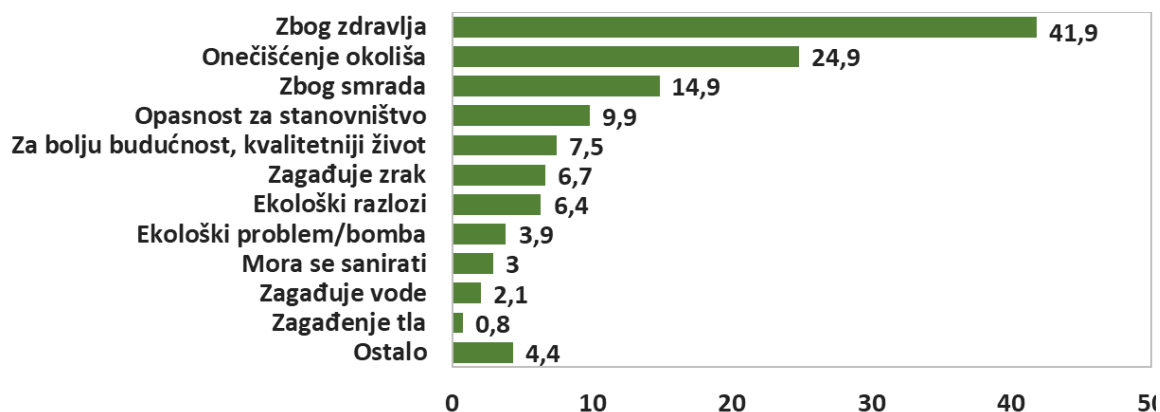
Na pitanje *Podržavate li Vi ili ne podržavate projekt sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom – jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **da podržavaju i misle da je to jako važno**.

Graf 7. Prikaz odgovora na pitanje o podršci projektu sanacije

Na pitanje *Koji su sve razlozi zbog kojih podržavate projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* odgovarao je 191 ispitanik koji se izjasnio da podržava projekt, a najviše ispitanika podržava ga **zbog zdravlja**.

Graf 8. Prikaz odgovora na pitanje o razlozima podrške projektu sanacije

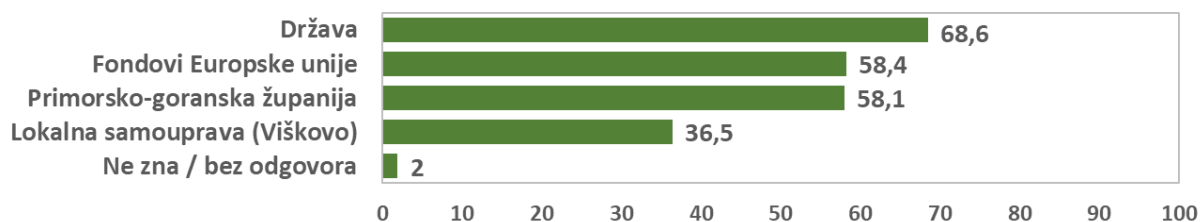

Tablica 7. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o razlozima podrške projektu sanacije

		N	Zbog zdravlja	Onečišćenje okoliša	Zbog smrada
Total		191	42%	25%	15%
Spol	Muški	99	38%	31%	18%
	Ženski	91	46%	18%	12%
Dob	Do 29 godina	39	36%	48%	17%
	Od 30 do 44	58	44%	16%	6%
	Od 45 do 59	53	51%	15%	18%
	60 i više	41	32%	30%	22%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	153	41%	26%	18%
	Više i visoko	37	44%	22%	1%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenici	112	42%	26%	18%
	Ostala naselja	79	42%	24%	10%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	29	41%	29%	43%
	4.000 – 5.500 kn	25	35%	22%	26%
	5.501 – 8.500 kn	45	64%	4%	11%
	8.501 kn i više	27	72%	19%	8%
	NZ / BO	65	17%	41%	4%

Na pitanje *Tko bi po Vama trebao financirati projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli da bi ga trebala financirati **država** ili **Fondovi Europske unije**.

Graf 9. Prikaz odgovora na pitanje o izvoru financiranja projekta

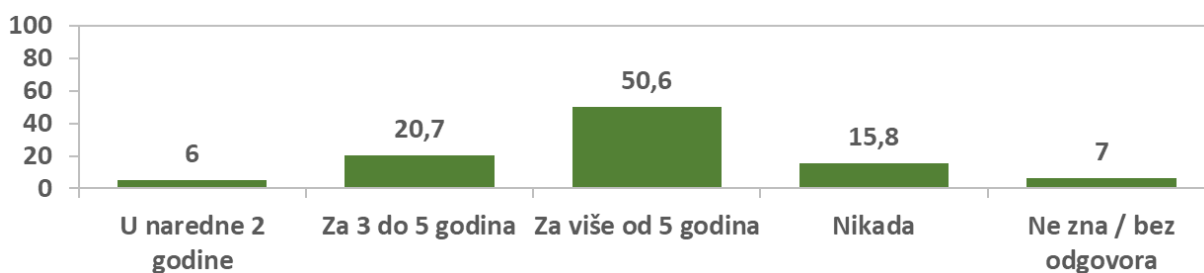

Tablica 8. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o izvoru financiranja projekta

		N	Lokalna samouprava (Viškovo)	Primorsko- goranska županija	Država	Fondovi EU	Ne zna / bez odgovora
Total		200	37%	58%	69%	58%	2%
Spol	Muški	100	44%	62%	65%	65%	1%
	Ženski	100	29%	54%	72%	52%	3%
Dob	Do 29 godina	39	33%	66%	67%	75%	2%
	Od 30 do 44	60	43%	52%	74%	55%	4%
	Od 45 do 59	57	39%	61%	62%	68%	1%
	60 i više	44	27%	57%	70%	35%	
Obrazovanje	Osnovno i srednje	163	37%	57%	69%	61%	2%
	Više i visoko	37	36%	63%	66%	46%	
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenici	116	46%	58%	71%	62%	1%
	Ostala naselja	84	24%	59%	66%	53%	4%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	30	53%	91%	78%	75%	
	4.000 – 5.500 kn	28	42%	61%	64%	54%	
	5.501 – 8.500 kn	47	47%	67%	71%	57%	6%
	8.501 kn i više	30	24%	45%	83%	64%	
	NZ / BO	66	25%	42%	58%	52%	2%

Na pitanje *Što mislite kada će se realizirati projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **za više od 5 godina**.

Graf 10. Prikaz odgovora na pitanje o vremenu u kojem će se realizirati projekt sanacije

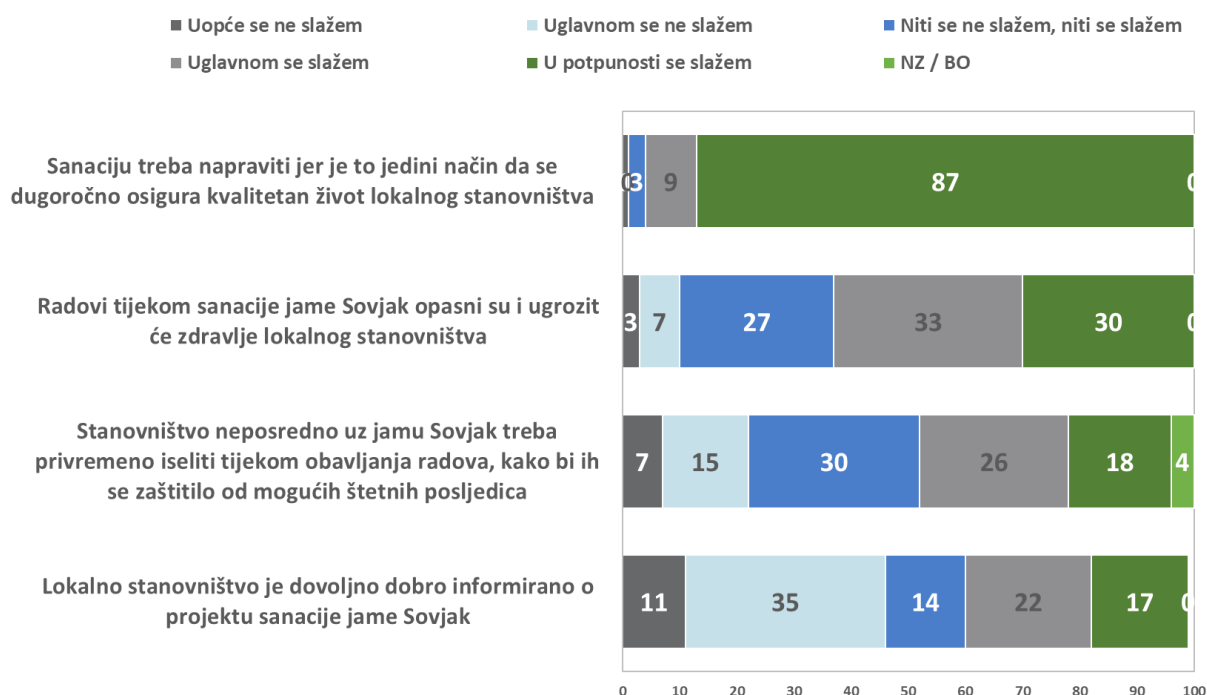

Tablica 9. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o vremenu u kojem će se realizirati projekt sanacije

		N	U naredne 2 godine	Za 3 do 5 godina	Za više od 5 godina	Nikada	Ne zna / bez odgovora
Total		200	6%	21%	51%	16%	7%
Spol	Muški	100	4%	19%	53%	16%	8%
	Ženski	100	8%	22%	48%	16%	6%
Dob	Do 29 godina	39		7%	66%	19%	9%
	Od 30 do 44	60	7%	23%	53%	17%	
	Od 45 do 59	57	8%	21%	49%	15%	8%
	60 i više	44	8%	30%	35%	13%	14%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	163	5%	23%	48%	18%	6%
	Više i visoko	37	11%	10%	60%	8%	11%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenici	116	5%	20%	58%	12%	6%
	Ostala naselja	84	8%	22%	40%	21%	9%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	30	11%	18%	40%	16%	15%
	4.000 – 5.500 kn	28		39%	51%	7%	3%
	5.501 – 8.500 kn	47	4%	19%	55%	19%	3%
	8.501 kn i više	30	19%	24%	32%	14%	11%
	NZ / BO	66	2%	15%	60%	18%	5%

Ispitanicima koji su čuli za projekt potom je pročitano nekoliko tvrdnji koje se pojavljuju u raspravama oko sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo te su upitani **Koliko se vi osobno slažete s tim tvrdnjama?**, pri čemu se najveći broj **slaže oko toga da sanaciju treba napraviti zbog kvalitete života**, većina smatra **da će radovi ugroziti zdravlje lokalnog stanovništva**, velik broj misli i **da stanovništvo uz jamu treba privremeno iseliti**, dok se velik broj njih **ne slaže da je lokalno stanovništvo dovoljno dobro informirano o projektu**.

Graf 11. Prikaz odgovora na pitanje o tome koliko se slažu s pojedinim tvrdnjama

Tablica 10. Demografska struktura uzorka ispitanika koji se slažu s pojedinim tvrdnjama

		N	Radovi tijekom sanacije jame Sovjak su opasni i ugrozit će zdravlje lokalnog stanovništva	Sanaciju treba napraviti jer je to jedini način da se dugoročno osigura kvalitetan život lokalnog stanovništva	Stanovništvo neposredno uz jamu Sovjak treba privremeno iseliti tijekom obavljanja radova, kako bi ih se zaštitilo od mogućih štetnih posljedica	Lokalno stanovništvo je dovoljno dobro informirano o projektu sanacije jame Sovjak
Total		171	63%	96%	44%	39%
Spol	Muški	85	65%	99%	41%	35%
	Ženski	86	61%	94%	46%	44%
Dob	Do 29 godina	32	63%	100%	25%	21%
	Od 30 do 44	52	61%	97%	52%	52%
	Od 45 do 59	48	63%	98%	44%	38%
	60 i više	39	66%	91%	47%	38%
Obrazovanje	Osnovno i srednje	137	68%	95%	48%	39%
	Više i visoko	35	42%	100%	28%	41%
Naselje	Viškovo, Marinići, Mladenići	97	67%	94%	51%	39%
	Ostala naselja	75	58%	99%	35%	39%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	26	85%	93%	37%	30%
	4.000 – 5.500 kn	23	78%	100%	44%	63%
	5.501 – 8.500 kn	40	85%	92%	55%	39%
	8.501 kn i više	24	48%	100%	46%	60%
	NZ / BO	58	38%	98%	38%	25%

Rezultati istraživanja među stanovnicima Primorsko-goranske županije

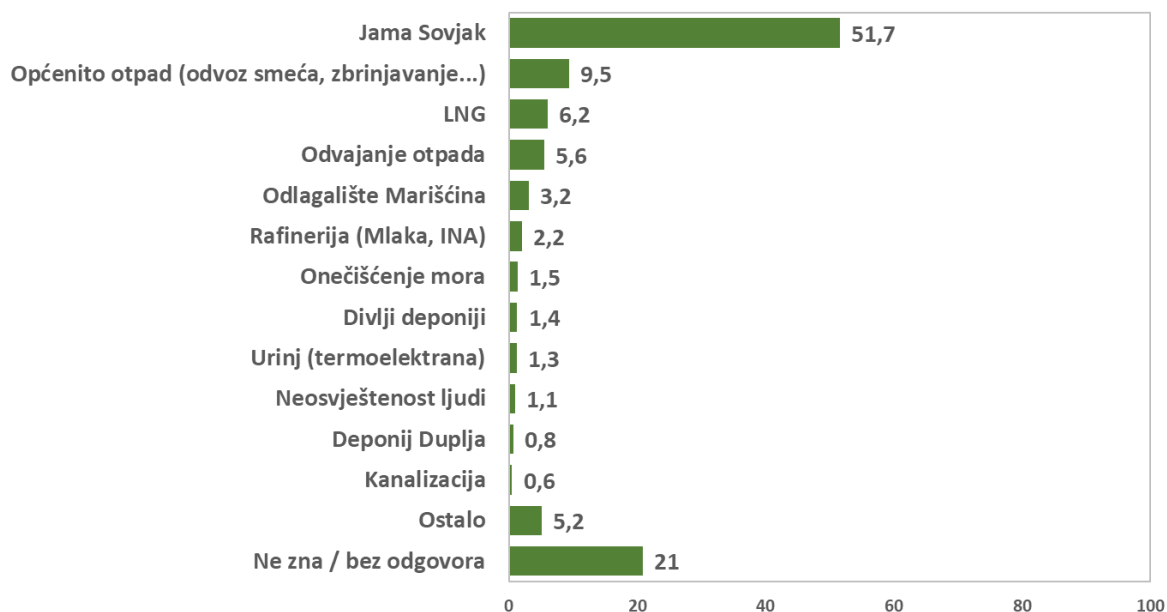
U istraživanju provedenom među stanovnicima Primorsko-goranske županije 52 posto ispitanika su žene. Prevladavaju ispitanici u dobi od 30 do 59 godina sa srednjim obrazovanjem s područja naselja Viškovo, Marinići i Mladenici.

Tablica 11. Demografska struktura uzorka ispitanika u istraživanju

		N	%
Total		402	100%
Spol	Muški	192	48%
	Ženski	210	52%
Dob	Do 29 godina	61	15%
	Od 30 do 44	98	24%
	Od 45 do 59	114	28%
	60 i više	129	32%
Obrazovanje	Osnovno	75	19%
	Srednje	241	60%
	Više i visoko	86	21%
Naselje	Rijeka	177	44%
	Ostatak PGŽ	225	56%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	58	14%
	4.000 – 5.500 kn	41	10%
	5.501 – 8.500 kn	59	15%
	8.501 kn i više	37	9%
	NZ / BO	207	51%

Na pitanje **Što je po Vama najveći ekološki problem na području Primorsko-goranske županije?** ispitanici su u najvećem broju naveli **jamu Sovjak**, a potom **općenito probleme s otpadom, poput zbrinjavanja otpada, odvoza smeća i sl.**

Graf 12. Prikaz spontanijih odgovora na pitanje o najvećem ekološkom problemu na području županije

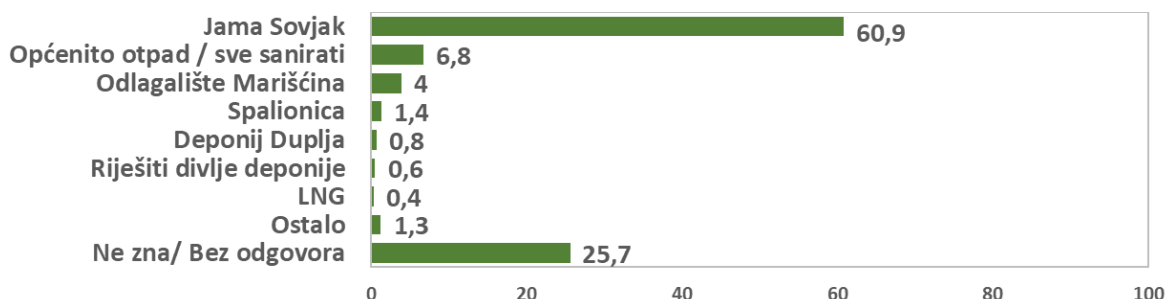

Tablica 12. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o najvećem ekološkom problemu na području županije

		N	Sovjak	Općenito otpad (odvoz smeća, zbrinjavanje...)
Total		402	52%	10%
Spol	Muški	192	51%	11%
	Ženski	210	52%	8%
Dob	Do 29 godina	61	41%	16%
	Od 30 do 44	98	63%	8%
	Od 45 do 59	114	60%	7%
	60 i više	129	42%	10%
Obrazovanje	Osnovno	75	38%	16%
	Srednje	241	54%	8%
	Više i visoko	86	58%	8%
Naselje	Rijeka	177	71%	9%
	Ostatak PGŽ	225	37%	10%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	58	38%	6%
	4.000 – 5.500 kn	41	59%	9%
	5.501 – 8.500 kn	59	50%	11%
	8.501 kn i više	37	48%	10%
	NZ / BO	207	55%	10%

Na pitanje *Koji bi projekt sanacije otpada na području Primorsko-goranske županije po Vama trebao biti prioritet?* ispitanici su u najvećem broju naveli **jamu Sovjak**, a nakon nje **općenito otpad**.

Graf 13. Prikaz spontanijh odgovora na pitanje o najprioritetnijem projektu sanacije otpada

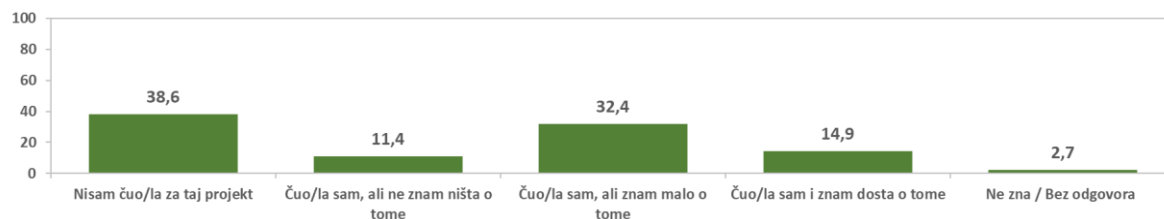

Tablica 13. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o najprioritetnijem projektu sanacije

		N	Sovjak	Općenito otpad / Sve sanirati
Total		402	61%	7%
Spol	Muški	192	59%	9%
	Ženski	210	63%	5%
Dob	Do 29 godina	61	45%	15%
	Od 30 do 44	98	70%	5%
	Od 45 do 59	114	71%	8%
	60 i više	129	53%	4%
Obrazovanje	Osnovno	75	42%	12%
	Srednje	241	62%	6%
	Više i visoko	86	76%	4%
Naselje	Rijeka	177	82%	8%
	Ostatak PGŽ	225	44%	6%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	58	50%	3%
	4.000 – 5.500 kn	41	58%	8%
	5.501 – 8.500 kn	59	55%	8%
	8.501 kn i više	37	56%	2%
	NZ / BO	207	67%	8%

Na pitanje *Jeste li čuli za projekt sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom – jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **da nisu čuli za projekt**, a potom **da su čuli, ali znaju malo o tome**.

Graf 14. Prikaz odgovora na pitanje o tome jesu li čuli za projekt sanacije jame Sovjak

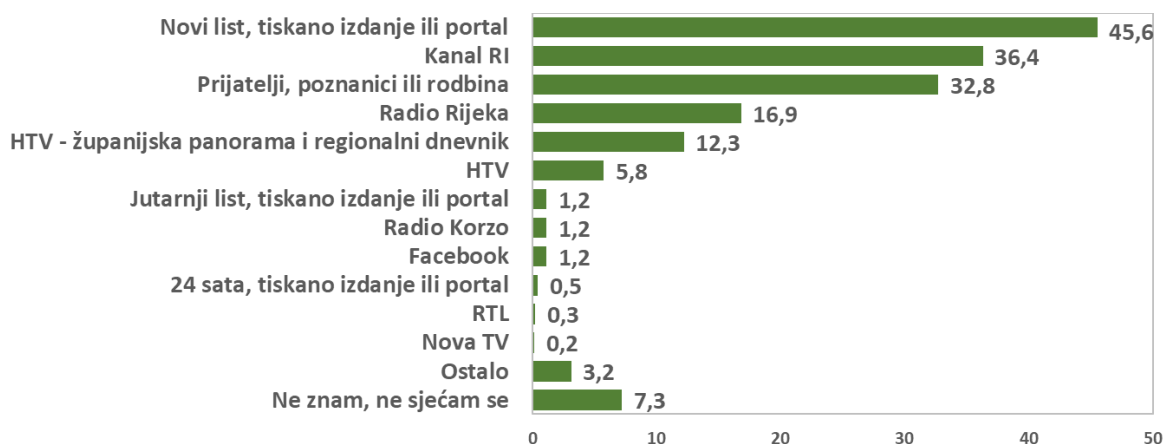

Tablica 14. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o tome jesu li čuli za projekt sanacije jame Sovjak

		N	Nisam čuo/la za taj projekt	Čuo/la sam, ali ne znam ništa o tome	Čuo/la sam, ali znam malo o tome	Čuo/la sam i znam dosta o tome	Ne zna / Bez odgovora
Total		402	39%	11%	32%	15%	3%
Spol	Muški	192	44%	11%	27%	16%	3%
	Ženski	210	34%	12%	37%	14%	3%
Dob	Do 29 godina	61	65%	13%	20%		1%
	Od 30 do 44	98	37%	5%	38%	19%	1%
	Od 45 do 59	114	32%	10%	42%	13%	2%
	60 i više	129	33%	16%	25%	20%	5%
Obrazovanje	Osnovno	75	51%	11%	21%	12%	4%
	Srednje	241	42%	10%	34%	12%	2%
	Više i visoko	86	18%	15%	38%	26%	3%
Naselje	Rijeka	177	21%	10%	42%	27%	
	Ostatak PGŽ	225	53%	12%	25%	6%	5%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	58	39%	11%	29%	9%	13%
	4.000 – 5.500 kn	41	39%	17%	38%	5%	
	5.501 – 8.500 kn	59	31%	12%	38%	14%	4%
	8.501 kn i više	37	31%	12%	47%	6%	3%
	NZ / BO	207	42%	10%	28%	20%	

Na pitanje *Iz kojeg ste izvora prvi put čuli za projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **da su čuli za projekt iz tiskanog ili online izdanja Novog lista**, a potom **na Kanali RI**.

Graf 15. Prikaz spontanijih odgovora na pitanje o izvorima iz kojih su prvi put čuli za projekt sanacije jame Sovjak

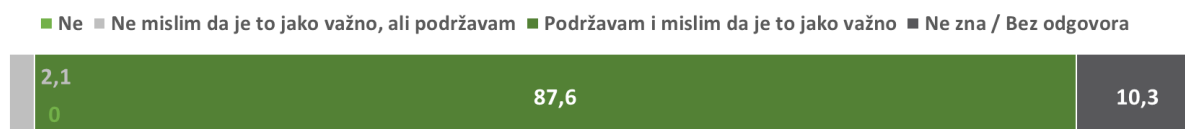

Tablica 15. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o izvorima iz kojih su prvi put čuli za projekt sanacije jame Sovjak

		N	Novi list, tiskano izdanje ili portal	Kanal RI	Prijatelji, poznanici ili rodbina	Radio Rijeka
Total		247	46%	36%	33%	17%
Spol	Muški	107	50%	35%	35%	16%
	Ženski	139	42%	37%	31%	17%
Dob	Do 29 godina	21	36%	60%	39%	15%
	Od 30 do 44	62	50%	26%	46%	13%
	Od 45 do 59	78	45%	40%	27%	30%
	60 i više	86	46%	34%	27%	8%
Obrazovanje	Osnovno	37	32%	16%	27%	8%
	Srednje	139	46%	43%	33%	18%
	Više i visoko	70	52%	33%	35%	20%
Naselje	Rijeka	140	56%	34%	38%	16%
	Ostatak PGŽ	107	31%	40%	26%	19%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	36	46%	39%	26%	12%
	4.000 – 5.500 kn	25	46%	37%	36%	9%
	5.501 – 8.500 kn	41	42%	45%	16%	19%
	8.501 kn i više	26	54%	37%	23%	20%
	NZ / BO	120	45%	32%	42%	19%

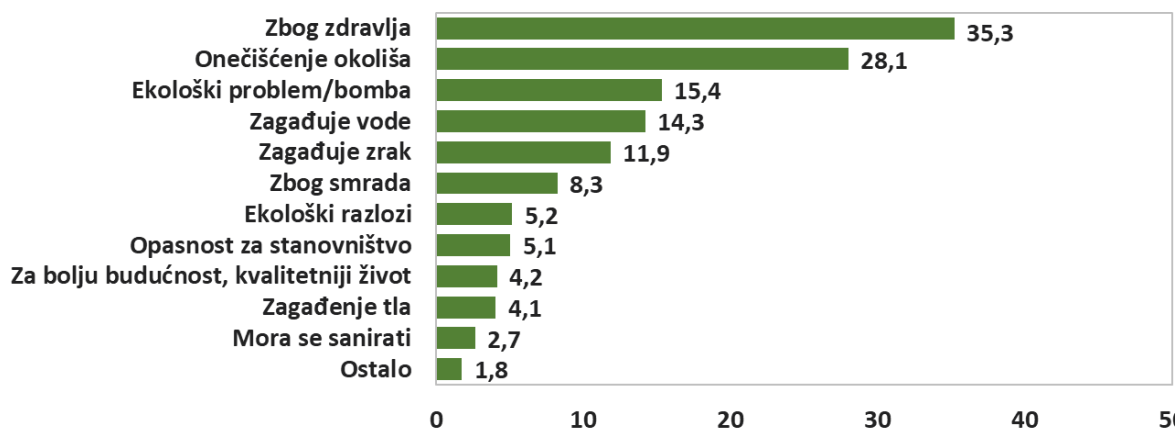
Na pitanje *Podržavate li Vi ili ne podržavate projekt sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom – jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **da podržavaju i misle da je to jako važno**.

Graf 16. Prikaz odgovora na pitanje o podršci projektu sanacije

Na pitanje *Koji su sve razlozi zbog kojih podržavate projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* odgovarao je 361 ispitanik koji se izjasnio da podržava projekt, a najviše ispitanika podržava ga **zbog zdravlja**.

Graf 17. Prikaz odgovora na pitanje o razlozima podrške projektu sanacije

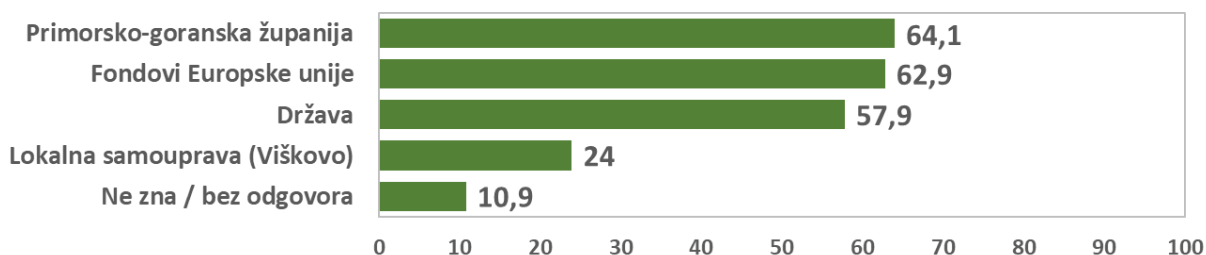

Tablica 16. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o razlozima podrške projektu sanacije

		N	Zbog zdravlja	Onečišćenje okoliša	Ekološki problem / bomba	Zagađuje vode	Zagađuje zrak	Zbog smrada
Total		361	35%	28%	15%	14%	12%	8%
Spol	Muški	165	31%	25%	16%	18%	13%	7%
	Ženski	196	39%	31%	15%	11%	11%	9%
Dob	Do 29 godina	44	34%	29%	12%	16%	9%	5%
	Od 30 do 44	93	27%	22%	18%	15%	10%	12%
	Od 45 do 59	107	39%	26%	16%	12%	12%	7%
	60 i više	116	39%	34%	14%	15%	15%	7%
Obrazovanje	Osnovno	60	33%	41%	32%	10%	10%	22%
	Srednje	217	39%	22%	12%	14%	13%	6%
	Više i visoko	84	28%	35%	13%	19%	10%	4%
Naselje	Rijeka	166	22%	36%	21%	14%	14%	13%
	Ostatak PGŽ	195	47%	21%	11%	15%	10%	4%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	50	49%	28%	6%	14%	17%	8%
	4.000 – 5.500 kn	40	54%	27%	4%	10%	12%	25%
	5.501 – 8.500 kn	55	55%	13%	1%	17%	25%	10%
	8.501 kn i više	36	27%	23%	13%	17%	16%	6%
	NZ / BO	180	23%	34%	25%	14%	5%	4%

Na pitanje *Tko bi po Vama trebao financirati projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli da bi ga trebala financirati **Primorsko-goranska županija** ili **Fondovi Europske unije**.

Graf 18. Prikaz odgovora na pitanje o izvoru financiranja projekta

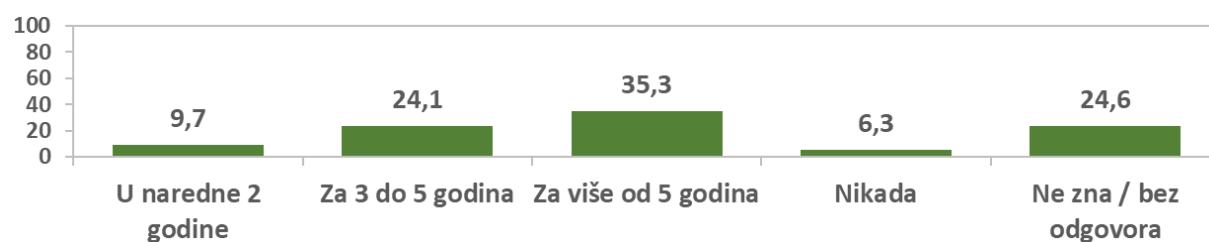

Tablica 17. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o izvoru financiranja projekta

		N	Lokalna samouprava (Viškovo)	Primorsko- goranska županija	Država	Fondovi Europske unije	Ne zna / bez odgovora
Total		402	24%	64%	58%	63%	11%
Spol	Muški	192	22%	60%	56%	67%	14%
	Ženski	210	26%	68%	59%	60%	8%
Dob	Do 29 godina	61	23%	51%	50%	58%	25%
	Od 30 do 44	98	22%	66%	62%	70%	6%
	Od 45 do 59	114	28%	71%	66%	64%	9%
	60 i više	129	23%	62%	52%	59%	9%
Obrazovanje	Osnovno	75	20%	55%	39%	44%	30%
	Srednje	241	21%	66%	60%	67%	8%
	Više i visoko	86	36%	68%	68%	67%	2%
Naselje	Rijeka	177	33%	67%	64%	66%	12%
	Ostatak PGŽ	225	17%	62%	53%	60%	10%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	58	20%	63%	56%	51%	10%
	4.000 – 5.500 kn	41	36%	72%	51%	59%	8%
	5.501 – 8.500 kn	59	30%	68%	67%	61%	7%
	8.501 kn i više	37	35%	66%	68%	70%	2%
	NZ / BO	207	19%	62%	55%	66%	15%

Na pitanje *Što mislite kada će se realizirati projekt sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo?* ispitanici su u najvećem broju naveli **za više od 5 godina**.

Graf 19. Prikaz odgovora na pitanje o vremenu u kojem će se realizirati projekt sanacije

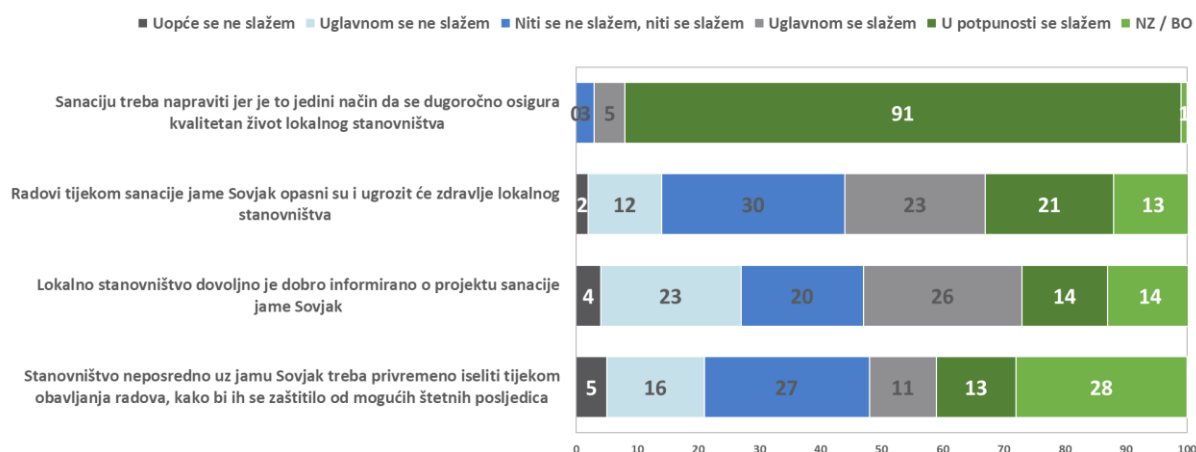

Tablica 18. Demografska struktura uzorka ispitanika kod pitanja o vremenu u kojem će se realizirati projekt sanacije

		N	U naredne 2 godine	Za 3 do 5 godina	Za više od 5 godina	Nikada	Ne zna - Bez odgovora
Total		402	10%	24%	35%	6%	25%
Spol	Muški	192	4%	27%	31%	8%	29%
	Ženski	210	15%	21%	39%	5%	20%
Dob	Do 29 godina	61	6%	24%	21%	7%	42%
	Od 30 do 44	98	15%	24%	36%	2%	23%
	Od 45 do 59	114	8%	30%	33%	10%	20%
	60 i više	129	9%	20%	44%	6%	21%
Obrazovanje	Osnovno	75	11%	15%	28%	8%	38%
	Srednje	241	9%	26%	37%	4%	24%
	Više i visoko	86	11%	26%	38%	11%	14%
Naselje	Rijeka	177	6%	19%	47%	7%	20%
	Ostatak PGŽ	225	13%	28%	26%	6%	28%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	58	13%	24%	34%	6%	23%
	4.000 – 5.500 kn	41	4%	38%	43%	10%	6%
	5.501 – 8.500 kn	59	20%	24%	36%	7%	13%
	8.501 kn i više	37	14%	23%	38%	5%	21%
	NZ / BO	207	6%	22%	33%	6%	33%

Ispitanicima koji su čuli za projekt potom je pročitano nekoliko tvrdnji koje se pojavljuju u raspravama oko sanacije jame Sovjak u Općini Viškovo te su upitani *Koliko se vi osobno slažete s tim tvrdnjama?*, pri čemu se najveći broj **slaže oko toga da sanaciju treba napraviti zbog kvalitete života, oko pitanja opasnosti radova tijekom sanacije većina se niti slaže niti ne slaže**, većina **nije sigurna treba li stanovništvo uz jamu privremeno iseliti**, dok je mišljenje podijeljeno oko toga **je li lokalno stanovništvo dovoljno dobro informirano o projektu**.

Graf 20. Prikaz odgovora na pitanje o tome koliko se slažu s pojedinim tvrdnjama

Tablica 19. Demografska struktura uzorka ispitanika koji se slažu s pojedinim tvrdnjama

		N	Radovi tijekom sanacije jame Sovjak su opasni i ugrožit će zdravlje lokalnog stanovništva	Sanaciju treba napraviti jer je to jedini način da se dugoročno osigura kvalitetan život lokalnog stanovništva	Stanovništvo neposredno uz jamu Sovjak treba privremeno iseliti tijekom obavljanja radova, kako bi ih se zaštitilo od mogućih štetnih posljedica	Lokalno stanovništvo je dovoljno dobro informirano o projektu sanacije jame Sovjak
Total		247	44%	97%	24%	40%
Spol	Muški	107	40%	96%	25%	38%
	Ženski	139	47%	98%	24%	42%
Dob	Do 29 godina	21	51%	94%	29%	35%
	Od 30 do 44	62	35%	98%	22%	37%
	Od 45 do 59	78	43%	94%	19%	33%
	60 i više	86	50%	99%	29%	50%
Obrazovanje	Osnovno	37	49%	91%	9%	43%
	Srednje	139	47%	97%	29%	40%
	Više i visoko	70	35%	99%	23%	40%
Naselje	Rijeka	140	38%	95%	22%	39%
	Ostatak PGŽ	107	52%	100%	27%	42%
Prihodi kućanstva	Do 4.000 kn	36	72%	98%	48%	48%
	4.000 – 5.500 kn	25	74%	100%	14%	50%
	5.501 – 8.500 kn	41	65%	95%	44%	39%
	8.501 kn i više	26	26%	100%	17%	48%
	NZ / BO	120	26%	96%	14%	35%

Sažetak i zaključci

Većina ispitanika smatra **da je opasni otpad u jami Sovjak najveći ekološki problem na području županije**. Takvih je u Viškovu oko 90%, a u županiji oko 52%. Ispitanici smatraju i da je **jama Sovjak najprioritetniji sanacijski projekt** – u Viškovu 88%, a u županiji 61%.

U općini Viškovo oko 14% ispitanih još uvijek nije čulo za projekt, dok ih je u županiji čak 39%. **Ispitanici u županiji su općenito slabije informirani i to treba uzeti u obzir prilikom interpretacije i kampanje**. Stanovnici Viškova za projekt su uglavnom čuli preko **poznanika ili Novog lista**, dok je za stanovnike županije dodatno još **Kanal RI** bio važan izvor informacija.

Gotovo svi ispitanici podržavaju projekt te smatraju kako je on jako važan. No, podijeljeni su oko toga tko bi ga trebao financirati pa se podjednako spominje država, europski fondovi i županija. Najmanje ispitanih smatra kako bi to trebala financirati općina. Manje od 10% ispitanih smatra kako će se projekt realizirati unutar dvije godine. **Blaga većina smatra kako će za to trebati više od 5 godina**.

Građani Viškova većinom (66%) smatraju kako će **radovi ugroziti zdravlje lokalnog stanovništva**, a 44% misli kako će biti potrebno privremeno preseljenje. No svedjedno – **čak 96% misli kako je projekt nužan radi dugoročne kvalitete života**. Oko 46% građana Viškova smatra kako lokalno stanovništvo nije dovoljno informirano o projektu.

SWOT analiza

SWOT analiza ili analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji (eng. **Strengths**, **Weaknesses**, **Opportunities**, **Threats**) jedna je od metoda strateškog planiranja koja se koristi za analizu internih snaga i slabosti organizacije u odnosu na druge ciljeve i subjekte te vanjskih prilika i prijetnji s kojima je organizacija suočena. Važan je instrument koji olakšava planiranje u procesu strateškog upravljanja i početna je točka u sagledavanju i analiziranju situacije kao prvog koraka u oblikovanju različitih strategija, pa tako i komunikacijskih.

<h3>SNAGE</h3> <p>Obveza sanacije jame proizlazi iz nacionalnih dokumenata gospodarenja otpadom.</p> <p>Na nacionalnoj razini postoji politička volja koja je nositelj projekta.</p> <p>Potpisan je sporazum između Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i Općine Viškovo te tripartitni sporazum i s komunalnim društvom Čistoća Rijeka.</p> <p>Studija utjecaja na okoliš je pozitivna.</p> <p>Dokumentacija je u cijelosti pripremljena.</p> <p>Rješenje koje se nudi predlaže cjelovito zbrinjavanje izvađenog otpada izvan Hrvatske.</p> <p>Komunikacija prema građanima dio je projekta i njegova važna komponenta.</p> <p>Sanacija se financira kroz EU i nacionalna sredstva.</p> <p>Općina Viškovo sudjeluje u odlučivanju o dokumentaciji.</p>	<h3>SLABOSTI</h3> <p>Projekt će trajati oko 5 godina.</p> <p>Politiziranje kroz inicijative stranaka na lokalnoj i nacionalnoj razini.</p> <p>Pojava društvenih podjela između lokalnog stanovništva koje podržava i ne podržava projekt sanacije.</p> <p>Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i Hrvatske ceste moraju dovršiti cestu D427 prije početka radova.</p> <p>Nužna je koordinacija puno subjekata (FZOEU, MZOE, MPPI, HC, Općina, izvođači radova na cesti i projektu).</p>
<h3>PRILIKE</h3> <p>Stavljanjem naglaska na dugoročne koristi projekta i isticanjem komunikatora naklonjenih projektu moguće je pridobiti podršku javnosti.</p> <p>Među stručnjacima postoje oni koji projekt sanacije podržavaju i njihovo uključanje u komunikaciju može vratiti ili povećati povjerenje javnosti.</p> <p>Pridobivanje podrške javnosti moguće je nakon intenzivnije komunikacije o projektu i svim fazama realizacije.</p> <p>Uspostava trajnog praćenja kvalitete zraka može uspostaviti povjerenje, odnosno smanjiti nepovjerenje građana prema projektu.</p> <p>U komunikacijskoj podršci na raspolaganju su brojni digitalni kanali za komunikaciju čije je korištenje učinkovito i pristupačno.</p> <p>Edukacija djece i mladih može doprinijeti osvješćivanju stanovnika o potrebi sanacije.</p>	<h3>PRIJETNJE</h3> <p>Natječaj za izvođača radova i mogućnost žalbi mogu usporiti projekt.</p> <p>Postoji mogućnost da se ostvare određeni rizici za okoliš.</p> <p>Pojava društvenih podjela između lokalnog stanovništva koje podržava i ne podržava projekt sanacije</p> <p>Moguća su kašnjenja radova na projektu.</p> <p>Negodovanje lokalnog stanovništva u slučaju potrebe iseljavanja iz okolnih kuća koje su u blizini jame Sovjak.</p>

PESTLE analiza

Strateško planiranje nemoguće je bez razumijevanja okruženja. Jedan je od osnovnih alata za analiziranje okoline PESTLE analiza (eng. *Political, Economic, Social, Technological, Legal and Environmental factors*) koja kategorizira utjecaj varijabli opće okoline na glavne skupine.

POLITIČKI UTJECAJI

- ✓ Usklađenost projekta s glavnim strateškim dokumentima na lokalnoj, nacionalnoj i EU razini
- ✓ Podrška resornog ministarstva za realizaciju projekta
- ✓ Podrška Općine Viškovo (donošenje odluka, potpis Sporazuma, uključivanje predstavnika u provedbeni tim)
- ✓ Politiziranje s temom tijekom nadolazećih lokalnih izbora (EU, lokalni, nacionalni)
- ✓ Pojava novih stranaka ili pretvaranje građanskih akcija izgrađenih na toj temi u političke stranke
- ✓ Mogućnost promjena struktura vlasti u Općini Viškovo na nadolazećim lokalnim izborima
- ✓ Utjecaj Primorsko-goranske županije
- ✓ Politiziranje i jače uključivanje medija na nacionalnoj razini kroz inicijative stranaka na lokalnoj i nacionalnoj razini

EKONOMSKI UTJECAJI

- ✓ Ovisnost financiranja o sredstvima EU i manja izglednost drugih prilika za realizaciju bez financiranja EU
- ✓ Preispitivanje drugih mogućnosti financiranja sanacije
- ✓ Dodatni troškovi u neplaniranim situacijama (incident, veća nesreća tehničkog ili ekološkog karaktera)

DRUŠTVENI UTJECAJI

- ✓ Posljedice privremenog iseljavanja ljudi koji žive neposredno uz lokaciju
- ✓ Čest strah i nerazumijevanje oko projekata povezanih s gospodarenjem otpadom
- ✓ Pojava društvenih podjela između lokalnog stanovništva koje podržava i ne podržava projekt sanacije

TEHNOLOŠKI UTJECAJI

- ✓ Pitanja oko zbrinjavanja izvađenog materijala
- ✓ Preispitivanje prihvaćenog tehničkog rješenja

PRAVNI UTJECAJI

- ✓ Pitanja privremenog iseljavanja stanovništva
- ✓ Pitanje određenih pravnih postupaka u slučaju izbijanja krizne situacije
- ✓ Utjecaj potencijalnih promjene pravne regulative oko otpada na razini cijele EU
- ✓ Moguća pitanja oko prostorno-planske dokumentacije ili procjena utjecaja na okoliš

OKOLIŠNI UTJECAJI

- ✓ Zaštita lokalnog stanovništva i okoliša tijekom procesa sanacije
- ✓ Utjecaj na okoliš transporta izvađenog materijala

Analiza dionika

Upravljanje dionicima obuhvaća procese potrebne za identifikaciju ljudi ili organizacija koje bi mogle utjecati na projekt ili na koje projekt utječe, za analizu očekivanja dionika i njihovog utjecaja na projekt te za razvoj strategija i taktika za učinkovito angažiranje dionika primjereno njihovom interesu i uključenosti. Plan upravljanja dionicima omogućava zainteresiranim stranama da se učinkovito uključe u odluke i provedbu projekta tijekom njegovog cijelog ciklusa, dobivanje podrške i predviđanje otpora, sukoba ili natjecateljskih ciljeva među njima. Obuhvaća nekoliko segmenata: identifikiranje dionika, plan upravljanja dionicima, upravljanje angažmanom dionika i kontrolu angažmana dionika.

Identificiranje dionika i upravljanje angažmanom dionika

Identificiranje dionika i posebnih interesno utjecajnih skupina obaviti će se neposredno prije početka provedbe komunikacijske strategije, a kako bi ista bila relevantna i aktualna.

Upravljanje angažmanom dionika proces je komuniciranja i rada s dionicima kako bi se zadovoljile njihove potrebe i očekivanja te riješila pitanja do kojih se dolazi. Taj proces sustavno potiče odgovarajuće angažiranje dionika u projektnim aktivnostima tijekom cijelog životnog ciklusa projekta. Ključna je korist ovog procesa omogućavanje komunikacijskoj strategiji da poveća potporu i smanji otpor dionika, što značajno povećava šanse za uspješnost projekta.

Kako bi se učinkovito upravljalo angažmanom dionika, u projektu će se koristiti komunikacijska strategija kako bi se ključni dionici proaktivno i pravodobno obavijestili o informacijama vezanima uz projekt. Upravljanje angažmanom dionika pomaže povećanju vjerojatnosti uspjeha projekta osiguravanjem da dionici jasno razumiju ciljeve, prednosti i rizike projekta.

Tijekom provedbe komunikacijske strategije treba voditi računa o tome da provedbeni tim aktivno sluša i traži povratne informacije kako bi se osigurala dvosmjerna komunikacija te kako bi se prikupile važne informacije koju mogu pomoći u prilagodbi i reakcijama na problematična područja.

Kontrola angažmana dionika

Praćenje angažmana dionika proces je praćenja ukupnih odnosa između dionika projekta i prilagođavanja strategija i planova za angažiranje dionika. Praćenje angažmana dionika uključuje prikupljanje podataka, procjenu razine angažmana i korištenje uvida iz prikupljenih podataka kako bi se prilagodile strategije i taktike za učinkovito angažiranje s dionicima.

Pojedine dionike poticati će se na sudjelovanje i izražavanje pitanja i zabrinutosti, a ona najozbiljnija pitanja i razlozi za zabrinutost bit će evidentirani kroz formalan i strogo propisan proces u zapisima o pitanjima i rizicima.

Dionici su ključni za uspjeh projekta. Projektni tim planira i radi na uključivanju, angažiranju i slušanju svih ključnih dionika tijekom cijelog životnog ciklusa projekta.

Mogući scenariji realizacije projekta

Krizno komuniciranje

Krizna komunikacija definira procese i procedure te ovlasti i odgovornosti kojih se treba pridržavati u slučaju bilo kakve krizne situacije u Sovjaku. Cilj je i svrha kriznog komuniciranja obuhvatiti i opisati strukturu, proces i procedure postupanja i komunikacije te jasno odrediti ovlasti i odgovornosti, a sve kako bi predstavnici Fonda što jasnije, učinkovitije i s najmanjom

mogućom štetom po reputaciju odgovorili na kriznu situaciju. U kriznoj situaciji, koja može biti incident, nesreća ili određeni slučaj hitnosti, upravo komunikacija ima ključnu ulogu za reputaciju te daljnje reakcije dionika i zainteresiranih javnosti. Zato je nužno uspostaviti proces reakcije u kriznoj situaciji kako bi se, prvenstveno medijima i dionicima, a zatim i ostalim javnostima, pružila točna, ali koordinirana informacija u što kraćem vremenu. Sve reaktivne izjave, objave za medije i odgovore na upite mora odobriti krizni tim, a informacije provjeriti relevantni stručnjaci (pravnici, ekolozi i dr.). Nužno je odrediti glasnogovornika koji će u slučaju krize biti ovlašten davati izjave medijima, no ne bez prethodnog odobrenja voditelja kriznog tima. Krizni tim spona je između FZOEU kao provedbenog tijela i trećih strana koje su dio (ili su uključene) u krizu, primjerice lokalnog stanovništva, izvođača radova, policije, hitne pomoći i dr., kako bi znali što i kad oni komuniciraju. Naime, izuzetno je važno uspostaviti jasan smjer i čim je prije moguće kontrolu nad komunikacijom u krizi kako bi se smanjio njezin utjecaj. Također, važno je da sve uključene skupine surađuju i pružaju koordinirane, istinite i pravovremene informacije.

Principi komunikacije

Najvažnija je odgovornost i prvi prioritet kriznog tima zaštititi reputaciju projekta i to:

- ✓ Služeći se isključivo provjerenim i točnim činjenicama
- ✓ Iskazujući brigu
- ✓ Profesionalnim pristupom
- ✓ Učestalom komunikacijom
- ✓ Koordiniranim odgovorima i komunikacijom

Neovisno o tipu krizne situacije, sva komunikacija mora sadržavati sljedeće ključne poruke:

- „ FZOEU brine o kriznoj situaciji na ispravan način
- „ FZOEU redovito obavještava javnost o svim novostima
- „ Sigurnost svih uključenih (stanovnika, zaposlenika, radnika) apsolutni je prioritet
- „ FZOEU surađuje s nadležnim institucijama kako bi zajednički otkrili uzrok **krizne situacije**
- „ FZOEU ne spekulira niti ne nagađa o uzrocima **krizne situacije**
- „ FZOEU izražava žaljenje ako kojim slučajem dođe do neke krizne situacije

Čak i najmanji incident može pobuditi interes medija jer su izvor informacija svi – pa čak i slučajni prolaznici. Zato je izuzetno važno reagirati u tzv. *Zero response time*, odnosno u najkraćem mogućem roku. Naime, često nas samo minute dijele od prve medijske reakcije, pogotovo zbog društvenih medija na kojima se informacije objavljuju u stvarnom vremenu.

Tim zadužen za kriznu komunikaciju

Tim zadužen za kriznu komunikaciju mora procijeniti situaciju, utvrditi činjenice i delegirati ovlasti i odgovornosti, sukladnu planu i priručniku krizne komunikacije. Priručnik odgovara na sljedeća pitanja:

- Tko je voditelj tima za kriznu komunikaciju, odgovoran za cjelokupni proces?
- Kakva je priroda situacije? Što se sljedeće može dogoditi?
- Tko sve mora biti uključen u rješavanje krizne situacije?

- Koji se sljedeći koraci moraju poduzeti?
- Tko je sve pogođen kriznom situacijom, odnosno na čije se i kakve emocije treba računati?
- Treba li FZOEU reagirati proaktivno ili reaktivno?
- Što se smije, a što ne smije reći?
- Tko će preuzeti ulogu glasnogovornika?
- Očekuje li se i kakva reakcija medija i kojih?
- Tko je zadužen za društvene mreže?

Tim zadužen za kriznu komunikaciju odgovoran je za:

- ✓ Odgovaranje na medijske upite
- ✓ Komunikaciju na društvenim mrežama
- ✓ Prikupljanje svih informacija iz svih postojećih relevantnih izvora
- ✓ Koordinaciju dionika
- ✓ Organizaciju konferencije za medije i prostora za medije na lokaciji (ako je primjenjivo)
- ✓ Organizaciju medijskog treninga za glasnogovornika
- ✓ Pripremu i distribuciju priopćenja za medije
- ✓ Praćenje medijskih objava
- ✓ Pripremu medijskih izvještaja

Krizni tim

Tim zadužen za kriznu komunikaciju mora biti dostupan 24/7 i spreman za reakciju unutar 15 minuta od početka krize.

Napomena: za potrebe provođenja Komunikacijske strategije, potrebno je ispuniti ovu tablicu.

Tablica 20. Tablica za popis i kontakte članova kriznog tima

IME I PREZIME	POZICIJA	FIKSNI TELEFON	MOBITEL	E-MAIL ADRESA

Važni kontakti

Potrebno je unaprijed pripremiti i redovito ažurirati kontakte najutjecajnijih medija, novinara, hitnih službi i lokalnih institucija.

Napomena: za potrebe provođenja Komunikacijske strategije, potrebno je ispuniti ovu tablicu.

Tablica 21. Tablica za popis i kontakte članova kriznog tima

REDAKCIJA	IME I PREZIME	POZICIJA	MOBITEL	E-MAIL ADRESA

CILJEVI I NAČELA KOMUNIKACIJE

Ova komunikacijska strategija izrađena je s ciljem osmišljavanja strateškog komunikacijskog rješenja za postizanje podrške i pozitivnih stavova javnosti spram nužnosti provođenja sanacija lokacija opasnog otpada u Hrvatskoj, a istovremeno i pružanja podrške projektu sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom Sovjak, koja bi se u komunikacijskom smislu koristila kao ogledni primjerak uspješno realiziranog projekta. U tom je smislu izuzetno važna informiranost i edukacija svih unutarnjih i vanjskih dionika vezano uz njihovu ulogu te utjecaj projekta na kvalitetu života i zdravlje lokalnog stanovništva. Radi se o dugoročnom projektu koji predviđa sanaciju lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom u dužem vremenskom razdoblju, što predviđa očekivano razdoblje vađenja, obrade i transporta otpada. Nakon toga će konačnu namjenu prostora odrediti Prostorni plan uređenja Općine Viškovo, koji je lokaciju jame Sovjak predvidio kao ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište. Navedeno treba uzeti u obzir prilikom definiranja dugoročnog strateškog pristupa provedbi aktivnosti podizanja svijesti i promjene percepcije ciljanih javnosti o projektu sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom.

Tako će u fazi očekivanog razdoblja vađenja, obrade i sanacije otpada na lokaciji komunikacijske aktivnosti biti usmjerene na:

- ✓ informiranje svih dionika o projektu sanacije (izabranoj opciji sanacije, tijeku sanacije, financiranju, javnoj nabavi, ključnim utjecajima i koristima, demantiranje netočnih i neutemeljenih informacija...)
- ✓ edukaciju lokalnog stanovništva o utjecaju zahvata sanacije na kvalitetu života, utjecaju na okoliš i zdravlje te općenito o kasnijim utjecajima projekta i njegovim koristima za lokalnu zajednicu
- ✓ jačanje prepoznatljivosti uloge Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost kao nositelju zahvata sanacije

Sve aktivnosti planirane i implementirane sa svrhom ostvarivanja zadanih ciljeva temeljit će se na načelima učinkovitog komuniciranja:

- sva komunikacija će biti jednostavna i razumljiva svim ciljanim skupinama
- ključne komunikacijske poruke bit će konzistentne i usklađene s komunikacijom ostalih dionika, pogotovo predstavnika jedinice lokalne samouprave
- komunikacija će biti maksimalno prilagođena pojedinim ciljnim skupinama (i kroz ključne komunikacijske poruke i kroz odabrane komunikacijske alate)
- učinci komunikacije redovito će se pratiti kako bi se po potrebi komunikacija prilagođavala s ciljem učinkovitijeg ispunjenja ciljeva

Stoga će ostvarivanje ove strategije biti hijerarhijski i vremenski podijeljeno u dvije faze:

- a. unutarnju komunikaciju i
- b. vanjsku komunikaciju.

Unutarnja komunikacija

Uspješna realizacija projekta sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom moguća je ako unutarnje javnosti u potpunosti razumiju cilj i svrhu projekta te ako dijele uvjerenja, ponašanja i uključeni su komunikacijski proces. Unutarnji dionici trebali bi biti ispravno informirani i postati komunikatori i ambasadori projekta čime bi se postigao višestruki učinak te povećala učinkovitost komunikacijskog programa. Pojednostavljeno, svaki put kada neki dionik bude u prilici, trebao bi znati ukratko opisati proces sanacije (njegove učinke i koristi) kao i buduće stanje nakon sanacije te učinke i koristi za lokalnu zajednicu.

Dobro informirani i pripremljeni unutarnji dionici, a posebno oni koji su u stalnoj komunikaciji s medijima daju vjerodostojnost te bi trebali posvetiti dosta vremena komunicirajući s lokalnom zajednicom, promovirajući pritom koristi sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom.

Uspješna unutarnja komunikacija smanjit će rizike poput otpora projektu sanacije ili širenja neprovjerenih u nekom obliku čak i paničnih informacija o utjecaju procesa sanacije na okoliš i zdravlje ljudi.

Unutarnje ciljane skupine

AKTIVNA JAVNOST:

- Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
- Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
- Primorsko-goranska županija
- Općina Viškovo
- Čistoća Rijeka
- Izvođači radova

SVJESNA JAVNOST:

- Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj
- Hrvatski sabor – Odbor za zaštitu okoliša
- zastupnici u EU parlamentu – članovi Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane

Vanjska komunikacija

Aдекватna komunikacija s relevantnim vanjskim ciljanim skupinama, uključujući organizacije civilnog društva, ključna je za podizanje svjesnosti o važnosti projekta. Ključni su učinkoviti odnosi s medijima, zbog njihovog utjecaja na stavove i percepciju lokalne zajednice i opće javnosti. Komuniciranje s medijima je neposredan način dosezanja ostalih ciljnih skupina, što je ključno za potporu sanacije lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom. Kada komunikacija ne bi učinkovito dosegla ciljne skupine, primatelji ne bi primili sve relevantne informacije pa bi informiranost bila nedovoljna ili činjenično neutemeljena što može dovesti

do protivljenja projektu, otežanoj suradnji s lokalnom zajednicom ili čak neželjenim aktivnostima kojima je podloga nerazumijevanje i strah za sigurnost i zdravlje ljudi.

Kako bi se nadvladao taj potencijalan problem, vanjska komunikacija trebala bi biti kontinuirana i proaktivna prema medijima, interesnim skupinama i lokalnoj zajednici. Pružanjem pravodobnih, točnih i jasnih informacija može se utjecati na ispravnost njihovih postojećih stavova te spriječiti rizik od pojave nerazumijevanja, straha i opora sanaciji lokaciji visokoonečišćenoj opasnim otpadom.

Vanjske ciljne skupine

AKTIVNA JAVNOST:

- Lokalni i regionalni mediji (uključujući lokalne/regionalne ispostave nacionalnih medija)
- Lokalne i nacionalne organizacije civilnog društva (uključujući lokalno stanovništvo koje sudjeluje u radu lokalnih organizacija civilnog društva)
- Građani koji žive neposredno uz lokaciju sanacije
- Lokalno stanovništvo
- Lokalne stranke i stranačke organizacije

SVJESNA JAVNOST:

- Nacionalni mediji
- Ostali građani RH (koji su u svojim lokalnim sredinama suočeni s istom/sličnom problematikom sanacije lokacija visokoonečišćenih opasnim otpadom)

SADRŽAJ I KANALI KOMUNIKACIJE

Ključne komunikacijske poruke

Iako se očekuje da će proces sanacije jame Sovjak biti složen, dugotrajan i u pojedinim segmentima nepredvidiv, važno je i neophodno odmah na početku definirati ključne komunikacijske poruke koje će biti temelj svih komunikacijskih procesa u okviru provedbe projekta. Naravno, u skladu s razvojem situacije i tijekom pojedinih aktivnosti u okviru projekta očekivano je da će biti potrebno pojedine poruke revidirati, doraditi ili u komunikaciji uvesti i nove, no temeljne poruke moraju biti neprestano prisutne, konzistentne i jasne jer su orijentirane na ono što javnost očekuje i ono što javnosti želimo poručiti. Ključne su komunikacijske poruke projekta sanacije jame Sovjak sljedeće:

1. Sanacija je nužna za kvalitetu života stanovnika naselja Marinići.

Iako i sam zdrav razum nalaže da je jamu Sovjak potrebno sanirati jer je trenutna situacija neodrživa, nezdrava i opasna za lokalno stanovništvo i širu zajednicu, još uvijek postoje oni koji se protive projektu. Njih je potrebno educirati i sustavno im obrazlagati zbog čega je jamu Sovjak potrebno sanirati, s naglaskom na činjenicu da je to neophodno za kvalitetu života stanovnika u neposrednoj okolini.

2. Lokalno stanovništvo mora biti svjesno da će sanacija biti dugotrajan i neugodan, ali u konačnici neizbježan proces.

Javnost mora biti spremna na činjenicu da će proces sanacije trajati nekoliko godina, no isto tako mora im se objasniti zbog čega je to nužno, odnosno što sve proces sanacije obuhvaća te zašto toliko traje. Olakotna je okolnost što su ispitanici u istraživanju na pitanje o dužini trajanja projekta najvećim dijelom odgovorili da misle da će projekt trajati pet i više godina.

3. Opasni otpad u jami Sovjak taložio se godinama i krajnje je vrijeme da se jama sanira i pretvori u sigurno mjesto za buduće generacije.

Stanovnici naselja Marinići moraju biti svjesni toga da je u jami nakupljen otpad koji se desetljećima odlagao bez dozvole i razmišljanja o mogućim posljedicama, čineći jamu izrazito opasnim mjestom za život.

4. Jama Sovjak evidentirana je kao „crna točka” te je potreba za njezinom sanacijom određena i u strateškim dokumentima RH i EU.

Sanacija jame Sovjak prioritetan je zahvat kad je riječ o zaštiti okoliša i prirode i Hrvatskoj, što pokazuje i uvrštavanje u ključne dokumente koji se odnose na to područje. Ta činjenica također govori u prilog važnosti i neophodnosti sanacije, ali pokazuje i usklađenost projekta sa svim zakonskim zahtjevima i pravilima i zaštiti stanovništva i okoliša, jer u protivnom EU ne bi prihvatila projekt niti pristala na sufinanciranje.

5. Sanaciju Sovjaka sufinancirat će Europska unija i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost pa će stanovnici bez dodatnih troškova moći riješiti najveći ekološki problem u svojoj županiji.

Povlačenje sredstava iz fondova Europske unije može biti snažna motivacija svima koji još nisu sigurni u nužnost projekta, osobito kad se istakne udio od 85 posto koji će sufinancirati EU i 15 posto koji ide iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Važnost ove poruke vidljiva je i u rezultatima istraživanja javnog mnijenja koji pokazuju da stanovnici Općine Viškovo i Primorsko-goranske županije u velikom broju smatraju da bi izvor financiranja projekta trebali biti fondovi (taj je odgovor drugi po broju glasova koje su mu ispitanici dali, odmah nakon države odnosno Primorsko-goranske županije).

6. Odabrano rješenje sanacije u skladu je s pravilima struke te udovoljava zahtjevima lokalnog stanovništva.

Jedan je od argumenata pojedinaca protiv sanacije i nezadovoljavajuće rješenje sanacije, zbog čega traže preispitivanje prihvaćenog tehničkog rješenja, što je terminski i financijski neprihvatljivo. Takvim pojedincima, ali i ostaloj javnosti, treba neprestano pojašnjavati sve prednosti odabranog rješenja te im transparentno predložiti što takvo rješenje znači i donosi lokalnoj zajednici, kakve sve radove obuhvaća i na koji način predviđa zaštitu stanovnika i okoliša.

7. Pojedini zahtjevi lokalne zajednice izneseni tijekom javne rasprave o studiji utjecaja na okoliš prihvaćeni su u cilju još jače zaštite stanovnika i okoliša.

Javnost treba podsjetiti na to da su pojedini zahtjevi sa spomenute javne rasprave uvaženi i da će se dodatna sredstva uložiti u njihovu realizaciju, poput postavljanja dodatnih mjernih stanica, ulaganja u tehnologiju za neprestan i transparentan prikaz vrijednosti emisija te izrade posebne mobilne aplikacije.

8. Tijekom javne rasprave o studiji utjecaja na okoliš bilo je zahtjeva koji nisu prihvaćeni, ali nisu prihvaćeni s dobrim razlogom.

Na argument pojedinaca u lokalnoj zajednici da neki važni zahtjevi nisu uvaženi tijekom javne rasprave o studiji utjecaja na okoliš treba uzvratiti jasnim navođenjem razloga zbog kojih nisu prihvaćeni. Prvenstveno se to odnosi nemogućnost izvođenja pojedinih traženih zahvata zbog ograničavajuće konfiguracije terena, tehnologije sanacije i iskopa te terminskog plana radova.

9. Sve informacije oko sanacije jame Sovjak potpuno su transparentne i dostupne javnosti u svakom trenutku.

Da bismo zadobili i održavali povjerenje javnosti, moramo im davati informacije u svakom trenutku, neprestano i proaktivno. Ovo valja imati na umu i kod definiranja komunikacijskih kanala te osmišljavanja i implementacije komunikacijskih taktika, uzimajući u obzir i nalaze istraživanja koji pokazuju i starosnu i obrazovnu strukturu ispitanika/stanovnika.

10. Sudjelovanje Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost u projektu jamči stručno upravljanje i najbolje postupanje.

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost središnje je mjesto prikupljanja i ulaganja izvanproračunskih sredstava u programe i projekte zaštite okoliša i prirode, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. U ovom će projektu kao korisnik i posredničko tijelo razine 2 imati važnu ulogu u osiguravanju transparentnosti i primjene najboljih mogućih rješenja tijekom provedbe.

Kuća poruka

U cilju preglednijeg prikaza glavnih poruka koje se prenose u okviru projekta, one se često prikazuju u obliku kuće poruka. Ta forma na pregledan način segmentira pojedine poruke u skladu s njihovom težinom, važnošću i cjelokupnim komunikacijskim procesom.

Komunikacijski kanali

Za što učinkovitiju komunikaciju, koja će doprijeti do što većeg broja dionika i ciljanih javnosti, nužno je osmisliti i definirati *komunikacijski miks*, kojim će projekt biti prezentiran na najbolji moguć način. U tom smislu predlažemo provedbu različitih aktivnosti kojima će biti cilj objediniti nekoliko elemenata komunikacijskog miksa – korištenje vlastitih medija, osiguravanje publiciteta, oglašavanje i izravnu komunikaciju prema ciljanoj javnosti. Pritom će jači naglasak biti stavljen na korištenje vlastitih medija i osiguravanje neplaćenog prostora, dobivenog na temelju izazivanja interesa medija za temu, isticanja važnosti teme za stanovništvo te izgradnje i održavanja dobrih odnosa s novinarima i urednicima.

Elementi komunikacijskog miksa

KORIŠTENJE VLASTITIH MEDIJA:

- internetska stranica projekta
- Facebook stranica projekta
- internetska stranica Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

OSIGURAVANJE PUBLICITETA U MEDIJIMA:

- konferencije za novinare
- kampanje publiciteta u povodu značajnijih trenutaka u projektu:
 - ✓ početak radova
 - ✓ završeci pojedinih faza radova
 - ✓ uspješna kontrola emisija plinova i sl.
- organizacija intervjua s predstavnicima projekta
- organizacija intervjua sa stručnjacima koji zagovaraju projekt
- plasiranje tema vezano uz uspješne primjere sanacije sličnih lokacija
- plasiranje tema o nužnosti sanacije ovakvih lokacija zbog zdravlja i sigurnosti
- plasiranje tema o budućim potencijalnim namjenama sanirane lokacije i sl.

OGLAŠAVANJE

- zakup medijskog prostora za plasiranje unaprijed definiranih i kontroliranih poruka putem oglasa
- promotivne reportaže o provedbi projekta
- promotivni članci o pojedinim fazama provedbe projekta
- umetanje informativnih brošura u lokalnim dnevnim novinama
- radijske čitane poruke o provedbi, napretku i važnosti projekta
- banneri na lokalnim internetskim portalima koji vode na stranicu projekta

IZRAVNA KOMUNIKACIJA

- podjela informativnih brošura lokalnom stanovništvu
- organizacija javnih tribina s predstavljanjem projekta i raspravom s predstavnicima projekta i stručnjacima
- mobilna aplikacija s podacima o kvaliteti zraka i drugim vijestima i zanimljivostima

TAKTIKE

Nakon definicije komunikacijskih ciljeva, ključnih javnosti kojima je nužno obraćati se tijekom provedbe projekta te najvažnijih poruka, potrebno je odrediti konkretne alate, odnosno taktike za ostvarenje ciljeva prema svim ciljanim javnostima. U definiranju taktika mogu pomoći neka konkretna pitanja na koja je potrebno dati odgovor, poput pitanja o tome komu se obraćamo, s kojim ciljem, u kojem trenutku, putem kojeg kanala i sl.

Akcijski plan

Prije provedbe bilo kakvih aktivnosti potrebno je izraditi detaljan Akcijski plan komuniciranja koji će obuhvatiti sve relevantne informacije poput definiranja komunikacijskog tima, raspodjele zaduženja, definiranja detaljnog popisa aktivnosti koje će se provoditi, izrade vremenskog plana aktivnosti i sl. Akcijski plan služiti će za potpunu koordinaciju svih aktivnosti i usklađivanje svih komunikacijskih poruka putem svih kanala koji će se koristiti tijekom projekta.

Kontinuirano savjetovanje i tehnička podrška u komunikacijskim aktivnostima

Na početku provedbe aktivnosti potrebno je oformiti komunikacijski tim koji će biti zadužen za cjelokupnu provedbu i tehničku podršku svim aktivnostima predviđenima strategijom. Komunikacijski stručnjaci koordinirat će sve aktivnosti i po potrebi će djelovati i na terenu, osobito u slučaju kriznih situacija koje će zahtijevati pojačani angažman.

Vidljivost projekta

Vidljivost je jedna od temeljnih zadaća stručnjaka angažiranih za komunikaciju u okviru projekta sufinanciranog sredstvima Europske unije. Odrednice vidljivosti jasno su definirane uputama, ovisno o izvoru financiranja, i važno je voditi računa o tome da su u potpunosti poštovane. U cilju osiguravanja veće vidljivosti projekta, bitno je računati i na produkciju određenih promotivnih materijala, poput roll-upova, zastava, plakata i sl., koji će se koristiti na događanjima i u sklopu aktivnosti projekta.

Vizualni identitet projekta

Izrada logotipa, zaštitnog znaka projekta dovodi do svojevrsnog brendiranja projekta koje doprinosi njegovoj većoj vidljivosti, a ujedno daje i na prepoznatljivosti u široj javnosti. Pod logotipom će se provoditi nadalje sve aktivnosti projekta koje će tako biti objedinjene, a

javnost će tako lakše i dovoditi u vezu pojedine aktivnosti koje se naizgled ne čine kao dijelovi istog projekta niti je veza između njih sasvim jasna.

Izrada logotipa bit će povjerena iskusnim grafičkim dizajnerima koji će raditi u skladu s kvalitetnim i detaljnim uputama koje će sadržavati podatke o projektu, ključnim izazovima i ciljevima.

Slogan projekta

Slogan projekta također je dio njegovog brendiranja i zahvaljujući njemu povećava se vidljivost projekta, a uz to i razvija emocionalna povezanost s korisnicima i drugim ciljanim javnostima koje imaju važnu ulogu u projektu. Dobro određen slogan ujedno i komunicira ključne poruke projekta u sažetom obliku.

Slogan će biti definiran na temelju svih dostupnih informacija o projektu, s naglaskom na ključne komunikacijske poruke i u skladu s profilom javnosti kojima je usmjeren.

Kampanje publiciteta

Kampanje publiciteta obuhvaćaju slanje priopćenja za medije novinarima u trenutku kad ih se želi obavijestiti o nekim aktualnostima i novostima u projektu. Priopćenja su strukturirani tekstovi forme što sličnije novinskom članku s informacijama i ključnim porukama koje se žele prenijeti medijima i preko njih ostalim ciljanim javnostima. U okviru ovog projekta planirano je nekoliko kampanja publiciteta, ovisno o dinamici radova, sa slanjem osnovnih informacija o projektu, ciljevima i rezultatima, izjavama predstavnika Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i ostalih partnera u projektu te podacima za kontakt i više informacija.

Kod kampanja publiciteta riječ je o proaktivnoj komunikaciji, no ne treba zaboraviti i reaktivnu komunikaciju u trenucima kad se mediji javljaju tražeći dodatne podatke i odgovore na svoja pitanja. U tim je situacijama nužno poštivati interes medija i javnosti te u što kraćem roku pružiti tražene informacije, a ako to nije moguće, navesti razlog zbog kojeg podatke nije moguće ustupiti i ponuditi druge informacije koje bi im mogle biti zanimljive.

Plasiranje tema

Plasiranje tema u ovom bi se projektu koristilo u cilju povećanja razumijevanja važnosti sanacije Sovjaka među lokalnim stanovništvom kako bi se u konačnici zadobilo njihovo povjerenje i izazvao pozitivan stav prema projektu. Uz kampanje publiciteta, odnosno plasiranja određenih tema kroz priopćenja za medije koja dolaze od predstavnika projekta, željene se rasprave putem medija mogu potaknuti i plasiranjem tematskih članaka u kojima bi glavni protagonisti bili drugi stručnjaci koji bi govorili o temi iz svoje perspektive.

Neke od tema u takvim člancima mogu biti uspješni primjeri sanacija sličnih lokacija visokoonečišćenih opasnim otpadom u Hrvatskoj i inozemstvu, pojašnjenje nužnosti sanacije ovakvih lokacija radi zdravlja i sigurnosti stanovnika, vizualizacije i simulacije terena nakon sanacije s mogućim primjenama za lokalno stanovništvo i sl.

Plasiranje tema poželjno je unaprijed isplanirati, s terminskim planom te definiranim temama iz različitih područja, za različite tipove medija.

Intervjui

Organizacija intervjuja još je jedan način jačanja odnosa s medijima i dosezanja što većeg broja stanovnika. Intervjui ostavljaju prostora za pripremu preciznih, odmjerenih i informativnih odgovora te su prilično kontrolirani zahvaljujući procesu autorizacije koji je obveza svakog medija.

Pritom nije nužno da sve poruke idu od predstavnika Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, već predložimo organizaciju intervjuja sa stručnjacima naklonjenima projektu ili ključnim dionicima kojima stanovnici vjeruju ili u njih mogu razviti povjerenje. Takvi će sugovornici biti definirani i na temelju rezultata istraživanja stavova lokalnog stanovništva, kao i na temelju sastanaka i razgovora s potencijalnim sugovornicima koji podržavaju projekt.

Konferencije za novinare

Konferencija za novinare daje nam mogućnost da u isto vrijeme i na jednom mjestu okupimo sve relevantne medije zainteresirane za projekt, a obično se saziva u trenutku kad s njima želimo podijeliti neke važne informacije, npr. u trenutku početka nove faze radova, izmjene u terminskom planu radova, krizne situacije i sl. Tijekom projekta organizirat će se nekoliko konferencija za novinare, prva svakako na početku projekta s najavom svih aktivnosti i predstavljanjem ciljeva te druga na kraju projekta kako bi se na njoj predstavili rezultati. Za vrijeme projekta po potrebi će se organizirati dodatne konferencije u povodu nekih ključnih i važnih novosti u okviru projekta.

Na konferencijama se očekuje interes prvenstveno lokalnih medija s područja Rijeke i Primorsko-goranske županije, ali i nacionalnih medija, s obzirom na to da je tema sanacije crne točke od interesa za sve građane Republike Hrvatske.

Medijski treninzi

Za sve one koji će komunicirati o projektu kao njegovi predstavnici potrebno je organizirati medijski trening. On obuhvaća prezentaciju medijske slike u Hrvatskoj, upoznavanje s načinom rada novinara i funkcioniranja pojedinih medijskih kuća, radionicu držanja govora, trening javnog nastupa, prezentaciju osnovnih zakonitosti verbalne i neverbalne komunikacije i sl.

Medijski treninzi korisni su i onima koji već imaju iskustva u javnim nastupima jer mogu dodatno učvrstiti samopouzdanje, unaprijediti način komuniciranja govornika i ispraviti neke sitne pogreške koje se događaju tijekom govora u javnosti.

Priručnik za krizno komuniciranje

Priručnik s planom kriznog komuniciranja neizostavan je alat u predviđanju i planiranju komunikacije u potencijalnim kriznim situacijama koje mogu nastati uslijed različitih okolnosti. U kriznim situacijama nužno je što brže, opsežnije i točnije informirati javnost o nastalim događanjima te tako opravdati stečeno povjerenje koje javnost i mediji imaju u projekt i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. U slučaju bilo kakve krize ključno je što prije obavijestiti javnost o uzrocima i posljedicama događaja te radnjama koje djelatnici Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i drugi partneri uključeni u projekt poduzimaju kako bi se spriječila daljnja šteta i ponavljanje nezgode u budućnosti.

Osnovna je zadaća priručnika za krizno komuniciranje objasniti osnovne pojmove vezane uz krizu i kriznu komunikaciju, upozoriti na potencijalne daljnje opasnosti u slučaju jačanja krize ili pogrešnog postupanja tijekom krize te podsjetiti na nužne radnje koje je potrebno poduzeti kako bi krizna situacija bila kontrolirana te što je manje moguće škodljiva. Također, ključno je znati iz svake krizne situacije izvući pouku i uočiti dobre i loše poteze kako bi sljedeća kriza bila na vrijeme uočena ili, još bolje, spriječena prije samog početka.

Oglašavanje

Zakup medijskog prostora omogućava plasiranje unaprijed definiranih i kontroliranih poruka o važnosti projekta za lokalnu zajednicu i okoliš putem oglasa ili zakupljenih formata, poput tematskih članaka, reportaža i dr. Za kvalitetnije planiranje oglašivačkih kampanja preporučljivo je izraditi medijski plan ili plan oglašavanja, koji donosi pregled ključnih medija u kojima je nužno ostvariti što veću prisutnost putem plaćenog zakupa prostora s ciljem što snažnije vidljivosti projekta i distribucije ključnih komunikacijskih poruka određenim ciljanim skupinama važnima za projekt. Plan sadrži i raspored korištenja medija, odnosno vremenski prikaz zakupa određenih pozicija, termina i površina, zajedno s pripadajućim troškovnikom.

U svrhu promocije projekta sanacije jame Sovjak predlažemo da oglašivačka kampanja obuhvati nekoliko formata i kanala: oglase s porukama kampanje, promotivne reportaže o provedbi projekta, promotivne članke o pojedinim fazama provedbe projekta, umetanje informativnih brošura u lokalnim dnevnim novinama, radijske čitane poruke o provedbi, napretku i važnosti projekta te bannere na lokalnim internetskim portalima koji vode na internetsku stranicu projekta.

Internetska stranica

U današnje je doba nezamislivo planirati bilo kakve komunikacijske aktivnosti bez prisutnosti na internetu, a internetska stranica osnovni je alat u tom procesu. Taj vrlo učinkovit komunikacijski kanal, svima dostupan i jednostavan za održavanje, važan je dio projekta koji traje duže vremensko razdoblje, uključuje gotovo sve stanovnike na području naselja i okolice te obuhvaća potencijalne krizne situacije koje je potrebno prevenirati ili brzo rješavati. Na internetskoj stranici u vrlo se kratkom roku mogu ažurirati sve potrebne informacije, postavljati aktualne obavijesti, prikazivati podaci s mjernih stanica vezano uz kakvoću zraka te pregledno i vizualno atraktivno predstavljati sve aktivnosti koje se provode u okviru projekta. Iz svih tih razloga izrada internetske stranice neizostavan je alat u ovom projektu, a zahvaljujući redovitom ažuriranju sadržaja i usklađenosti s ostalim vizualnim elementima projekta postat će referentno mjesto svim stanovnicima, predstavnicima medija i ostalim javnostima za informiranje o tijeku i napretku projekta.

Društvene mreže

Društvene mreže sve više postaju ne samo kanal za razonodu i zabavu, već i sredstvo informiranja o aktualnostima i bitnim temama za pojedinca ili skupinu. U komunikaciji postaju neizostavan kanal i alat zbog dostupnosti, prihvatljivih troškova i brze komunikacije. S obzirom na to da je u Hrvatskoj najpopularnija mreža Facebook, predlažemo da ona bude u fokusu upravljanja komunikacijom na društvenim mrežama. Po potrebi se mogu koristiti i druge društvene mreže, poput npr. Twittera kojem raste popularnost među predstavnicima medija i političarima.

Ipak, važno je biti svjestan i potencijalnih izazova u upravljanju komunikacijom na Facebooku, koji se najčešće očituju u činjenici da nezadovoljni korisnici društvene mreže percipiraju kao korisničku službu ili službu za zaprimanje prigovora pa onda svoje nezadovoljstvo i frustracije iskazuju upravo na tim kanalima. Zbog toga je važno stranicom upravljati stručno i profesionalno, s redovitim odgovaranjem na upite, osluškivanjem korisnika i pravilnim reagiranjem u kriznim situacijama u nastajanju ili tijeku.

Mobilna aplikacija

S obzirom na to da je jedan od najvećih komunikacijskih izazova osiguravanje dostupnosti informacija, a jedan od najvećih rizika u projektu emisija štetnih plinova veća od dopuštene, mobilna aplikacija predstavlja koristan alat za neprestano mjerenje i informiranje građana o kvaliteti zraka na lokaciji. Ideja je mobilne aplikacije povezati je s mjernim postajama smještenima na lokaciji gdje se izvode mjerenja kvalitete zraka kako bi potom korisnicima dostavljala podatke i na taj ih način informirala o kvaliteti zraka.

Osim redovitog ažuriranja podataka, aplikacija bi trebala imati i mogućnost slanja poruke upozorenja u slučaju ako bi došlo do prekomjerne količine štetnih plinova u zraku, kako bi nadležne službe i lokalno stanovništvo mogli što prije reagirati.

Brošura o projektu

Iako se podrazumijeva da su online aktivnosti najdostupnije svima i najjednostavnije za prenošenje poruka, ipak pri planiranju komunikacijskih aktivnosti treba uzeti u obzir i činjenicu da u naselju i okolici živi dio ljudi koji nisu računalno pismeni ili nisu u mogućnosti redovito provjeravati nove informacije na internetu. Uz to, pokazalo se u praksi da ljudi drugačije – brže, spremnije – reagiraju na informacije koje su otisnute na papiru i koje im je netko uručio ili dostavio od onih koje moraju samoinicijativno potražiti i konzumirati.

Brošura je koristan alat i zbog toga što sažeto donosi osnovne informacije na jednom mjestu, a podjela brošura potiče primatelje na razmišljanje o projektu te eventualnu kasniju akciju. Među informacijama koje bi trebale svoje mjesto naći u brošuri svakako su osnovni podaci o projektu, njegovi ciljevi, konačni ishodi i pogodnosti koje donosi za stanovnike naselja Marinići i općine Viškovo. Brošure će biti otisnute za podjelu stanovnicima, ali i predstavnicima medija te sudionicima edukacija, a njihov će dizajn pratiti vizualni identitet cijelog projekta.

Letak o projektu

Letak o projektu još je jedan kanal informiranja stanovnika koji na jednom mjestu donosi pregledne i sažete informacije o projektu. Letak se može producirati nekoliko puta tijekom provedbe projekta kako bi se u svakom pojedinom izdanju predstavile novosti u projektu, tijekom radova, najava sljedećih aktivnosti i sl.

Promotivni materijali

Promotivne mape i roll-up osnovni su promotivni materijali koji će dodatno doprinijeti promociji projekta i ojačati vidljivost. Pri njihovoj izradi treba voditi računa o poštivanju svih pravila vidljivosti koja se odnose na projekte sufinancirane iz fondova Europske unije, a kroz osnovne informacije predstaviti će se projekt

Edukativno-informativni film

U cilju lakše vizualizacije stanovnicima naselja Marinići i općine Viškovo o tome kako će sanacija izgledati, što će sve obuhvaćati i na koji će način doprinijeti podizanju kvalitete života i daljnjem očuvanju okoliša, prije početka projekta izradit će se promotivni film s vizualizacijama i animacijama provedbe sanacije. Film će biti korišten na svim edukativnim i promotivnim događajima te trajno postavljen na internetskoj stranici kako bi svim stanovnicima bio dostupan.

Film može biti osobito koristan alat jer u kratkom vremenu donosi sve ključne poruke na jednom mjestu, popraćene odgovarajućom vizualnom prezentacijom koja upotpunjuje dojam i čini poruke jasnijima i razumljivijima.

Video i foto materijali

Za potrebe kasnijeg predstavljanja projekta preporučljivo je organizirati profesionalno snimanje i fotografiranje značajnijih faza radova. Fotografije i snimke mogu se koristiti i za informiranje javnosti na internetskoj stranici i društvenim mrežama.

Newsletter za dionike

Kako bi ključni dionici u projektu bilo o njemu pravovremeno i precizno informirani, predlažemo produkciju newslettera o projektu najmanje dvaput godišnje. Newsletter bi se slao e-mailom, a sadržavao bi sve pojedinosti o samom projektu, ciljevima i konačnim ishodima. Na taj će se način ključni podupiratelji projekta na vrijeme informirati o svim fazama projekta kako bi ga i dalje mogli činjenično zagovarati u javnosti.

Tribine za javnost

Kako bi se javnost upoznala s projektom i imala priliku o njemu porazgovarati s predstavnicima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost ili drugim partnerima u provedbi, predlažemo organizaciju javnih tribina, minimalno jednom godišnje tijekom trajanja projekta. Na događaju bi stanovnici dobili informacije o projektu, saznali više o realizaciji te o sredstvima financiranja projekta, kao i o dinamici izvođenja radova te mjerama poduzetim u cilju očuvanja okoliša i što manjeg narušavanja kvalitete života tijekom sanacije.

S obzirom na to da bi građani na javnim tribinama imali priliku postavljati pitanja, važno je da predstavnici Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost budu dobro upućeni u njega i po potrebi prođu trening javnog nastupa kako bi o projektu govorili samouvjereno, zadobivajući tako povjerenje građana.

METODE EVALUACIJE

Kako bi se pratila uspješnost provedbe planiranih aktivnosti, predlažemo nekoliko metoda evaluacije:

NADZOR NAD ISPUNJAVANJEM UGOVORNIH AKTIVNOSTI

- mjesečno izvještavanje putem pisanih izvještaja
- redoviti kvartalni sastanci na temu napretka projekta i izazovima u komunikaciji

PRAĆENJE UČINKOVITOSTI KOMUNIKACIJSKIH KANALA

- statistika posjećenosti internetske stranice
- statistike posjećenosti i interakcija na Facebook stranici
- statistike preuzimanja i korištenja mobilne aplikacije

- periodično izvještavanje o broju i sadržaju objava u medijima
- posjećenost konferencija za novinare (mediji)
- izvještavanje o broju i sadržaju medijskih upita
- posjećenost tribina (građani i mediji)
- statistika čitanosti newslettera

OKVIRNI VREMENSKI PLAN AKTIVNOSTI

Vremenski plan aktivnosti može se planirati uz pomoć tablice u nastavku, ali za detaljnije definiranje razdoblja provedbe određenih aktivnosti potrebno je poznavati vremenski plan izvođenja radova te ga s njim uskladiti.

aktivnost mjesec	Akcijski plan	Savjetovanje i podrška	Vidljivost	Vizualni identitet	Slogan	Kampanje publiciteta	Plasiranje tema	Intervjui	Konferencije za novinare	Medijski treninzi	Krizni priručnik	Oglašavanje	Web	Društvene mreže	Aplikacija	Brošura	Letak	Promotivni materijali	Film	Foto i video	Newsletter	Tribine
01.																						
02.																						
03.																						
04.																						
05.																						
06.																						
07.																						
08.																						
09.																						
10.																						
11.																						
12.																						
13.																						
14.																						
15.																						
16.																						
17.																						
18.																						
19.																						
20.																						
21.																						
22.																						
23.																						
24.																						
25.																						
26.																						
27.																						

28.																						
29.																						
30.																						
31.																						
32.																						
33.																						
34.																						
35.																						
36.																						
37.																						
38.																						
39.																						
40.																						
41.																						
42.																						
43.																						
44.																						
45.																						
46.																						
47.																						
48.																						
49.																						
50.																						
51.																						
52.																						
53.																						
54.																						
55.																						
56.																						
57.																						
58.																						
59.																						
60.																						